

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНОТА ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І.К.КАРПЕНКА-КАРОГО**

ІНСТИТУТ ЕКРАННИХ МИСТЕЦТВ
Кафедра продюсерства аудіовізуального мистецтва та виробництва

Допустити до захисту
Завідувач кафедри
ПАМВ

(підпис) **Новікова Л. Є.**
(прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 20__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
МАГІСТРА ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 021 «АУДІОВІЗУАЛЬНЕ
МИСТЕЦТВО ТА ВИРОБНИЦТВО», ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ
ПРОГРАМОЮ «ПРОДЮСЕРСТВО АУДІОВІЗУАЛЬНОГО
МИСТЕЦТВА ТА ВИРОБНИЦТВА»**

Тема: «Кінематографічний імідж України і українців в період

російсько-української війни»

Виконавець: Симоненко Анжелика Юріївна

(П.І.Б. – повністю)

(підпис)

Керівник: _____

(науковий ступінь, вчене звання, почесне звання прізвище, ім'я та по батькові)

(підпис)

КИЇВ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1. ЗВ'ЯЗОК МІЖ КІНОМИСТЕЦТВОМ ТА КУЛЬТУРНОЮ СПАДЩИНОЮ.....	8
1.1 Історія кінематографу в українському контексті	8
1.2 Сутність поняття «імідж країни» та його формування.....	22
1.3 Кіно під час історичних випробувань: образ України у фільмах періоду війн та революцій.....	27
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ БРЕНДУ «УКРАЇНСЬКЕ КІНО» ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ.....	38
2.1 Роль кінематографу у формуванні національного іміджу України.....	38
2.2 Повідомлення та соціальні послання в українському кіно.....	45
2.3 Соціокультурні аспекти: роль кіно у вирішенні актуальних соціальних та культурних питань.....	54
Висновки до розділу 2.....	62
РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ У ПЕРІОД ВІЙНИ	
3.1 Роль українського кіно в формуванні національної ідентичності під час війни.....	63
3.2 Візуальне зображення воєнних подій українським кінематографом.....	69

3.3 Перспективи розвитку кіноіндустрії в Україні.....	76
Висновки до розділу 3.....	84
ВИСНОВКИ.....	85
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88

ВСТУП

У сучасному світі кінематограф має відчутний вплив на формування глобального сприйняття країн, культури чи то їхніх громадян. Україна, яка пройшла багато складних історичних періодів, зокрема складний період війни, стає предметом уваги у сфері кіноіндустрії, в якій відображаються події, характери та емоції цього періоду. Дане дослідження спрямоване на вивчення іміджу України та українців в контексті воєнних подій у світі кінематографії. У світлі значних суспільних змін і воєн, кінематограф стає одним із важливим медійних інструментів у формуванні іміджу нації. Дослідження іміджу України та українців у період воєнних подій є ключовим для розуміння впливу кіноіндустрії на сприйняття подій, формування національної самосвідомості та образу країни, їхню роль у формуванні колективної пам'яті та ідентичності.

Аналіз візуального представлення нації на екрані може стати дієвим засобом не тільки у формуванні зовнішнього та внутрішнього сприйняття держави, а також способом боротьби проти російської агресії. В роботі буде розглянуто приклади того, як кінематограф, зокрема український, відтворює події та образи воєнного періоду, а також як це відбивається на формуванні іміджу країни. Дослідження включатиме аналіз героїв та вивчення взаємодії із соціокультурним контекстом у цілому.

Важливим аспектом роботи є аналіз способів візуальної репрезентації країни в українських фільмах в період російсько-української війни для визначення їхнього впливу на утвердження та підсилення національної самосвідомості, у формуванні національної ідентичності. Важливим компонентом дослідження є і зображення героїзму та трагізму війни, а саме розгляд способів та методів для відтворення героїзму українців та трагічних воєнних подій. Зокрема невід'ємною частиною роботи є і аналіз того який імідж має Україна на міжнародній арені та те, як саме українське кіно впливає на це сприйняття.

Актуальним є і висвітлення того, як саме створюється емоційний та культурний зв'язок під час сприйняття кінематографічних творів. А також того, які саме повідомлення та соціальні послання несе українське кіно, як воно взаємодіє з реальними подіями та суспільним контекстом.

У світлі актуальних питань є також те, як саме бачать Україну іноземні кінематографісти. Для міжнародної іноземної аудиторії зазвичай це було кіно про країну, де відбулася Чорнобильська катастрофа, або державу, яка пережила кілька революцій. Тепер, певно, це про країну, яка зараз захищає демократичні цінності всього світу, протистоячи російській агресії. Так зараз в Україну приїжджає багато іноземних режисерів, які знімають кіно про Україну.

Серед іноземних режисерів, що знімали фільми про Україну: польська режисерка Агнешка Голланд (Ціна правди), литовський режисер Шарунас Бартас (Іній), канадський режисер Джордж Менделюк (Гірки жнива), американський режисер Едгар Георг Ульмер (Козаки у вигнанні).

Після 24 лютого 2024 року деякі світові знаменитості відвідували Україну, висловлюючи свою підтримку українському народу. Серед них: актор та режисер Шон Пенн, Анджеліна Джолі, Кері Фукунага, Бен Стіллер, Джессіка Честейн, Бо Віллімон, Лієв Шрайбер, Джек Глісон. Усі ці визнані артисти відвідали Україну з метою фільмування жорстоких злочинів, скоєних російськими військами та з наміром поширити правдиву інформацію про геноцид українського народу та висвітлити героїчний опір нашого народу. Є усі підстави вважати, що деякі з цих режисерів знімуть чи то документальні, чи то художні фільми на основі реальних подій.

Серед українських режисерів та продюсерів є ті, хто також знімають наразі фільми, що показують сучасну Україну і різних її проявах та контекстах. Це такі особистості як: Ігор Сторчак, Костянтин Кляцкін, Євген Афінеєвський (фільм: Зима у вогні: Боротьба України за свободу) Ірина Цілик (Земля блакитна, ніби апельсин), Аліна Горлова (Цей дощ ніколи не скінчиться), Ахтем Сеїтаблаєв (Кіборги і Мирний-21). Так, Організації

українських продюсерів (ОУП), утвореної в березні 2022 року створюють контент, що допомагає Україні доносити інформацію про події в Україні, висвітлюючи їх через художнє чи документальне кіно. Яскравим прикладом цього є стрічка Маріуполь, фільм «Всупереч» (режисери) тощо.

Серед робіт дослідників, що лягли в основу дослідження були роботи, що вивчали проблеми художньої творчості та функціонування кінематографа в культурному просторі: Р. Арнхейм, С. Безклубенко, Н. Ігошкіна, Д. Кребс, Л. Левчук, Т. Кохан, О. Оніщенко, Є. Плажевскі, В. Скуратівський. Вивчення питань естетичного та культурологічного характеру кіномистецтва як феномену культури відображено у роботах: З. Алфьорова, Т. Андрущенко, О. Поліщук, Г. Чміль. Проблематика впливу та сприйняття аудіовізуальних мистецтв теж знайшли своє відображення у даному дослідженні у працях: Л. Брюховецька(ої), Д. Вертов (це режисер-авангардист 1920-х років, ви його цитуєте?), І. Зубавіна(ої), С. Ейзенштейн, Ж. Епштейн, З. Кракауер, О. Прядко та інші. Постмодерна філософська думка, що лягла в основу роботи: Р. Барт, М. Бахтін (ви Бахніна цитуєте?) Ж. Дельоз, А. Камю, Ж.-П. Сартр, М. Фуко тощо.

Проблеми художньої творчості та функціонування сучасного кінематографа розглядалися у доробках: П. Герчанівська , В. Горпенко, В. Гросбі , Ю. Ілленка, Л. Мановича та інших.

Зокрема, основою дослідження стали доробки таких науковців як: І. Виселко, О. Козубенко, А. Колодко, Т. Лютий, О. Павлова, І. Покулита, Л. Саєнкова

Дослідження формування та особливостей міжнародного іміджу країн сьогодні привертає увагу багатьох науковців. Проблематика іміджу розглянута у працях як: В. Бебик, М. Головатий, В. Горбатенко, Н. Лікарчук, О. Науменко, С. Телешун та інші.

Аспекти міжнародного іміджу держави були розглянуті через призму робіт: О. Дерев'янка (якщо це режисерка, то Дерев'янко), І. Оніщенко, О. Чечеля тощо. Роботи, що розкривають питання методів інформаційних

впливів у процесі формування міжнародного іміджу держави, представлені у доробках О. Бойка, Д. Богуша, Г. Почепцова, та інших. Багато з даних робіт представляють собою ґрунтовні дослідження у відповідних сферах. Проте слід зазначити відсутність міждисциплінарного підходу до вивчення проблеми кінематографу як важливого чинника формування політичної свідомості у даних працях. Всебічний розгляд цієї проблематики потребує інтеграції результатів, отриманих дослідниками у різних сферах, таких як: кіномистецтво, соціологія, психологія та політологія. Зокрема такий підхід дозволить розглядати вплив кінематографу на політичну свідомість як комплексне та інтегроване явище.

Сьогодні позитивне створення іміджу України на міжнародній арені - є вельми важливим завданням з підвищення авторитету країни у світі та розширення можливостей для вигідного співробітництва та партнерства, особливо в умовах російсько-української війни.

Створення сприятливого іміджу держави представляє собою складний та тривалий процес. Все це вимагає свідомої, цілеспрямованої та постійної праці на високому професійному рівні. Розв'язання цього завдання передбачає розробку загальної стратегії інформаційної політики держави на коротко- та довготермінову перспективу з метою розробки та виведення в світ позитивного іміджу України.

Інформаційні технології стають все більш важливим інструментом політичного, соціокультурного впливу. Фахівці все частіше вказують на необхідність оперативної роботи зі збору, обробки та поширення інформації для ефективного управління репутацією нашої країни в умовах потужної інформаційної війни, що веде країна агресор.

Імідж виступає як посередник між владою та суспільством та є ключовим інструментом інформаційно-комунікаційного впливу для формування громадської думки та стимулювання до дій.

Через війну світ звернув увагу на українське кіно, тож ми маємо бути прискіпливими до того, що роблять інші та як висвітлюють нашу країну, а також уважні до того, що робимо ми і який імідж формуємо.

Мета дослідження: аналіз та розкриття засобів, якими українські фільми та документальні стрічки впливають на формування внутрішнього та зовнішнього іміджу України.

Відповідно до мети було виділено наступні **завдання дослідження:**

- Дослідити історіографію кінематографу в українському контексті
- Визначити сутність поняття «імідж країни» та його формування
- Описати кіно під час історичних випробувань: образ України у фільмах періоду війн та революцій
- Проаналізувати роль кінематографу у формуванні національного іміджу України
- Вивчити повідомлення та соціальні послання в українському кіно
- Дослідити соціокультурні аспекти: роль кіно у вирішенні актуальних соціальних та культурних питань
- Висвітлити роль українського кіно в формуванні національної ідентичності під час війни
- Висвітлити візуальне зображення воєнних подій українським кінематографом
- Визначити перспективи розвитку кіноіндустрії в Україні

Об'єктом дослідження є кінематографічний імідж України та українців.

Предмет дослідження є особливості та характеристики візуального, художнього та символічного відображення України та її громадян у кіно в період воєнних подій.

Методи дослідження базуються на аналізі вітчизняних та зарубіжних кінопроектів, дослідженні думок глядачів, а також проведенні експертних оцінок фахівців з кінематографії.

Для вирішення намічених завдань у даному дослідженні застосовано міждисциплінарний підхід, який ґрунтується на використанні різноманітних загальнонаукових методів. Зокрема, використання системи теоретичних методів, таких як індукція, дедукція, ототожнення, комплексний мистецтвознавчий аналіз та синтез, дало можливість детально опрацювати історико-фактологічну базу і уточнити термінологічний апарат дослідження.

Методи систематизації та узагальнення використано для аргументації унікальності феномену авторського кінематографа, визначення його місця в культуротворчих процесах, а також виявлення об'єктивних закономірностей, які визначають авторські кінематографічні практики в сучасному культурному просторі.

Загалом, культурологічний підхід надав узагальнену соціокультурну спрямованість дослідженню авторського кінематографа в культурі епохи постмодерну та постпостмодерну.

Метод аналізу. Цей метод дозволив провести аналіз різних фільмів та телесеріалів що відображали українську тематику. Визначено жанри, підходи до гри акторів.

Метод спостереження: Цей метод був використаний для вивчення змін у сприйнятті України через призму кіно.

Метод експерименту: Для вивчення деяких методів та підходів до зйомок фільмів та методів висвітлення тієї чи іншої проблематики та демонстації візуальної картини для кращого сприйняття.

Новизна теми полягає в комплексному підході до розгляду візуального представлення України на екрані, враховуючи вплив суспільно-політичних та культурних факторів на формування іміджу країни. Зокрема робота акцентує на аналізі впливу кіно на формування колективної пам'яті та національної ідентичності, свідомості в умовах війни в Україні, розкриваючи його роль у визначенні національного самосприйняття в період кризи та важливих історичних випробувань.

Теоретичне та практичне значення дослідження проявляється у сприянні розширенню вітчизняної мистецтвознавчої та культурологічної області, спеціалізованої у галузі кіномистецтва. Отримані результати, основні положення та фактичний матеріал дослідження можуть служити основою для подальших досліджень та розробок вибраної теми, а також формування різнопрофільних теоретико-мистецтвознавчих студій щодо генези, еволюції та сучасного стану кіно. Висновки дослідження можуть бути використані в навчанні, як у загальних, так і спеціалізованих курсах з історії світового та українського кіно, режисури кіно, теорії та історії культури, а також сучасної теорії кіномистецтва та історії культури для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів мистецького та загальногуманітарного спрямування в Україні.

Структура дипломної роботи обумовлена логікою розкриття теми, метою і завданням дослідження. Вона складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 92 сторінку, з них, основний текст складає 88 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ЗВ'ЯЗОК МІЖ КІНОМИСТЕЦТВОМ ТА КУЛЬТУРНОЮ СПАДЩИНОЮ

1.1 Історія кінематографу в українському контексті

Кінематограф, як мистецтво та форма розважальної сфери, відіграє важливу роль у формуванні соціокультурного образу нашої країни у міжнародній спільноті. В даному дослідженні усі питання присвячені розгляду історії кінематографу в українському контексті, вивченню етапів його розвитку, впливу на суспільство та виявленню основних досягнень та викликів що наразі виникають.

Кінематограф має своєрідну історію притаманною кожній країні, і Україна не є винятком. Тож варто почати з історіографії проблеми дослідження, та проаналізувати історію кінематографу в українському контексті, від його зародження до сучасних реалій.

Формування українського кінематографу припадає на початок ХХ століття, коли в Україні вперше відбулися покази фільмів. Цей період відзначився експериментами та спробами розвитку кінематографу у великих містах, таких як Київ та Львів.

Радянський період приніс з собою значні зміни в українському кінематографі. Усе що робилося у той час повинно було мати відповідну ідеології. Делікатно відступаючи від ідеологічного курсу Радянського Союзу, українські режисери створили такі кінематографічні шедеври, як «Земля» Олександра Довженка. У радянський період український кінематограф зазнав впливу ідеології та цензури. Упродовж багатьох років український кінематограф, як і весь радянський, піддавався суворій цензурі та контролю з боку влади. Після утворення Радянського Союзу в 1922 році та заснування Української РСР, кіноіндустрія підпорядковувалася суровим політичними та ідеологічними нормам керівництва. Основні аспекти цензури в українському кіно включали: ідеологічний контроль, нагляд за змістом, цензура, що стосувалася висловлювань та образів тощо [10 , с. 11]. Таким чином кінопродукція у радянські часи мала б відповідати ідеології комунізму,

пропагувати радянські «цінності». Всі складові фільму, від сценарію включно персонажів, обов'язково підлягали ретельному перегляду та затвердженню. Стрічки мали викликати «правильні» емоції у глядачів. Навіть фрагментарні зміни чи видалення конкретних сцен могли бути вимогами цензорів. Було суворо заборонено використання висловлювань або образів, які вважалися неприйнятними для того режиму. Це стосувалося не лише політичних, а й соціальних, етнічних чи релігійних питань. Так, для прикладу, фільми, які мали в собі прояви українського національного фольклору чи культури у цілому, безумовно підлягали контролю. Цензори змінювали або вилучали такі прояви.

Ця система цензури призводила до створення часто шаблонних фільмів, які відповідали офіційній ідеології режиму. Творчість режисерів і сценаристів обмежувалася рамками радянського світогляду, а критика чи висловлення незгоди із загальновизнаними ідеями могли мати серйозні наслідки для людей зі сфери культури та мистецтва .

З моменту отримання незалежності в 1991 році український кінематограф отримав новий шанс на становлення кінематографу та новий етап розвитку. Так сучасні режисери, такі як Олесь Санін, Кіра Муратова, того періоду створюють фільми, що дивують своєю оригінальністю та майстерністю.

Незважаючи на різні досягнення, український кінематограф і до сьогодні має суттєві виклики, серед яких: фінансові обмеження та конкуренція із світовим кіно тощо. Проте, активність молодих та талановитих режисерів свідчить про потенціал розвитку кінематографу в Україні та потенційні зрушення навіть попри війну [10, с. 176].

На початку ХХ століття на теренах України кінематограф з'явився як частина світового культурного руху. Перші кінопокази проходили у великих містах країни, а потім почали демонструватися і у селах тощо. Кінорежисер Олександр Довженко став тією персоною, що вніс значний вклад у розвиток

українського кінематографу у середині ХХ століття. Створив так би мовити фундамент для подальшого розвитку кінематографу.

Разом із тим історія українського кінематографу є складною і цікавою, вона відображає культурні, політичні та соціальні зміни в країні. Незважаючи на виклики, український кінематограф продовжує розвиватися, надихаючи глядачів та вносячи свій вклад у світову кінематографію.

Історія українського кінематографу є частиною загальної історії країни та віддзеркалює її культурні та соціальні зрушення. Незважаючи на виклики, український кінематограф залишається важливою складовою сучасної культурної сцени [15, с. 135].

Цікавою в даному контексті є і практика плейсбрендингу, що вже відбулася. Цей напрямок наукових досліджень характеризується раціональністю та спрямованістю на досягнення конкретних результатів. До представників цього напрямку належать Т. Нагорняк, С. Анхольт і К. Дінні, Р. Говерс та інші. Важливими також є і публікації, що висвітлюють результати впровадження авторських методик і стратегій у рамках плейсбрендингу.

Основою даного дослідження є роботи, що розглядали питання іміджу, серед науковців: В. Гарденер та С. Леві, які вважаючись засновниками терміну «імідж». Вони вперше звернулись до цієї концепції, визначаючи її як сукупність знань, чи то уявлень та упереджень особи відносно об'єкта у її оточенні. Проте, говорять і про те, що засновниками даного терміну, ще у 60-ті роки ХХ століття - є американський економіст А. Болдуїнг. Інші дослідники стверджують, що першим, хто використав поняття «імідж» у політичній рекламі, був науковець Р. Рівз у 1956 році під час передвиборчої кампанії кандидата в президенти США Д. Ейзенгауера.

Ще одним важливим пластом дослідження стали роботи, що присвячені науково-технічному прогресу та інформаційним технологіям. Адже інновації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій відіграють значну роль у сучасному інформаційному суспільстві, впливають на думку та

у цілому поведінку громадян, змінюють форми їх взаємодії. Безумовно, що науково-

технічний прогрес визначає функціонування соціальних, культурних та адміністративних сфер як локально, так і на міжнародній арені. Поява Інтернету розширило можливості різноманітних форм комунікації, поширення та обміну інформацією, об'єднуючи людей на локальному та глобальному рівнях і зменшуючи важливість географічних кордонів. Що безперечно стає інструментом у інформаційній боротьбі проти росії.

Прогрес у розвитку технічних засобів, передачі інформації та зображення, зокрема художнього, відкриває нові перспективи для використання засобів комунікації у формуванні позитивного іміджу держави на міжнародному рівні. Так у дослідженні були використанні доробки науковців М. Маклюєна і К. Фіоре, які стверджували про те, що сучасні масові засоби комунікації виступають як «системоутворюючі елементи політики», або стають «новим інституційним статусом», що поступово втрачають вже колишню роль простого засобу передачі інформації [27, с. 233].

За для розгляду впливу кінематографу на масову свідомість, необхідно звернутися до його історії та його становлення, що відбулося наприкінці ХІХ століття у епоху модерну. Поява кіно відобразила головну соціальну трансформацію того часу та відповідно зміни у суспільстві.

В епоху модерну, з переходом до нового способу життя в містах, традиційні засоби комунікації, що формували свідомість майже припинили своє існування. У цей період людина розпочала жити у великих промислових містах і ці засоби, які раніше визначали формування світогляду, такі як безпосереднє спілкування та передача культури через безпосередній досвід, поступово витіснялися кіно.

Разом із тим, пізніше, з'явилися нові посередники - засоби масової інформації, такі як радіо, преса, кіно, а пізніше – телебачення та Інтернет. їхня ключова особливість: вони опосередковують передачу інформації

масовому споживачу, навіть без безпосередньої взаємодії з подіями чи явищами, про які він щоденно дізнається через засоби масової інформації.

Тому, починаючи з епохи модерну, слід говорити не про реальний світ, в якому живе людина, а про «образ світу», що формується переважно через засоби масової інформації. Навіть у сучасному світі, де безпосереднє спілкування все ж існує, може відчуватися певна своєрідна присутність «третього», тобто ЗМІ, або кінематограф. Так відбувається тому, що люди, навіть у безпосередньому спілкуванні, неусвідомлюючи цього, виступають ретрансляторами опосередкованого досвіду, отриманого через ЗМІ [10, с. 132].

У 1996 році, згідно з Указом Президента України, було визнано офіційне державне свято - День українського кіно. Тим не менше, деякі науковці говорять про необхідність початку історії українського кінематографа у 1893 році, оскільки саме тоді механік Одеського університету Йосип Тимченко винахідливо сконструював кінознімальний та кінопроекційний апарати, розказавши про це Едісона та братів Люм'єрів. Є й інші думки з даного приводу, адже перший відомий випадок української кінозйомки відомий з вересня 1896 року в Харкові, де фотограф Альфред Федецький зняв кілька сюжетів з хроніки, а перший український кіносеанс відбувся в грудні того ж року у Харківському оперному театрі.

У той самий час перші публічні кіносеанси в Одесі, Харкові та Львові, часто демонстрували хроніки актуальних подій, що викликало зацікавлення та здивування глядачів, оскільки рухомі зображення відтворювали несподівані аспекти повсякденного життя порівняно з фіксованими фотознімками.

Невдовзі після появи історичних хронік, українське кіно почало виробляти та показувати художні стрічки. Першу українську ігрову кінострічку зняв Данило Сахненко, у 1911 році. Він присвятив свій витвір подіям середини XVI століття, що були пов'язані з діяльністю кошового отамана Івана Сірка. Таким чином режисер завів історію кінематографа в

Україні до епохи дореволюційної (завів історію... до епохи дореволюційної – це що за епоха?)

У серпні 1918 року, після утворення Української Народної Республіки (УНР) під керівництвом Павла Скоропадського, був виданий указ щодо популяризації та українізації кінематографу. Цей указ послужив підґрунтям для заснування першої української державної кінокомпанії під назвою «Українфільм». За часів радянської окупації України у 1918–1919 роках про існування цієї кінокомпанії замовчувалося. Перші відомості про неї, стали відомі українським кіноісторикам тільки після отримання незалежності України у 1991 році та відкриття доступу до раніше закритих архівів [11, с. 25].

Товариство «Українфільм» призначило собі завдання провадження широкого виробництва та поширення ідеї фільмів, що підніматимуть національний дух, зокрема патріотичного та історично-героїчного напрямку. Все це мало повинно було мати просвітницький та ідеологічний характер. Під керівництвом «Українфільм» були відзняті фільми (вони так і не були відзняті) «Брехня» і «Чорна пантера» за творами Володимира Винниченка, а також «Вітер з півночі», «Кармелюк», «Чорна рада». Були спроби створення фільмів із тематикою, що ґрунтувалася на основі театральних постановок, наприклад, «Богдан Хмельницький» за п'єсою Михайла Старицького. Український кінематограф часто екранізував популярні українські театральні вистави, такі як «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник», «Наймичка».

Однак, через те, що УНР перестав існувати, «Українфільм» також існував недовго, припинивши свою діяльність від серпня 1918 року до серпня 1919 року.

У 1922 році створено Всеукраїнське фотокіноуправління, яке зуміло відновити роботу одеського та ялтинського підприємств. У 1928 році було запущено Київську кінофабрику, яку згодом перейменували на Київську кіностудію ім. О. Довженка. На теренах України того часу почало з'являтися німе кіно. У 1930 році вийшла перша озвучена документальна кінострічка

Дзиги Вертова під назвою «Симфонія Донбасу». Одне із найвідоміших – «Земля» Олександра Довженка, який отримав статус культового для свого часу від кінокритиків [8, с. 111].

У цілому така особистість як Олександр Петрович Довженко є унікальною художню постаттю. Він виступає як кінорежисер-новатор, оригінальний прозаїк і драматург, тонкий лірик та поет екрана. Його творчість

охоплює широкий спектр виразних жанрів. Зокрема він проявляє себе у ролі палкого публіциста, філософа, чий погляд і світогляд втілені у аспектах національної мудрості та духовності. Він є одним із засновників українського кінематографу, визнаним митцем на світовому рівні. Важливою рисою його спадщини стали фільми «Звенигора» (1928) та «Земля» (1930), які підняли вітчизняний кінематограф до міжнародного визнання. А створена Довженком стилістика визначається як «українське поетичне кіно».

Ще однією визначною подією для українського кінематографа став показ першого звукового фільму у 1930 року під назвою «Симфонія Донбасу» режисера Дзиги Вертова. Він, як один із засновників та теоретиків документального кіно, є визначним представником «Українського Відродження» у кінематографі.

Протягом минулого століття в Україні сформувалася власна видатна кіношкола, що внесла свій вклад (зробила внесок) у світове кіномистецтво (Довженко та Параджанов так, світового рівня режисери, а Л. Биков навряд). Назви Це імена, а є назви Олександра Довженка, Івана Кавалерідзе, Марка Донського, Сергія Параджанова, Юрія Іллєнка, Леоніда Бикова, Леоніда Осики, Івана Миколайчука, Гната Юраї (це театральний режисер), Костянтина Степанкова, Миколи Гринька, Богдана Ступки (це актори) та інших талановитих творчих наслідувачів назавжди залишаться у пам'яті.

У період радянської окупації в Україні відбувалася активна кіновиробнича діяльність, але вона в основному включала фільми російською мовою для всесоюзного використання. У 1980-х роках українська мова

втратила своє місце в кінопрокаті, де російськомовний репертуар майже повністю заміщував українськомовні фільми, які, навіть якщо вони були вироблені на українських кіностудіях, зазвичай демонструвалися у російській версії, наративи та ідеологію.

Після отримання незалежності в українському кіно відбувся розпад кіноіндустрії, а у 1990-х роках були спроби відновити її функціонування в 2000-2010-х. Державна політика у галузі кіно була нормативно закріплена 13 січня 1998 року при прийнятті Верховною Радою України Закону «Про кінематографію» [2, с. 211].

Одразу після розпаду Радянського Союзу та встановлення незалежної Української держави вітчизняна кінематографічна галузь опинилася на порозі повного занепаду. Після припинення функціонування Державного комітету з кінематографії у 1988 році, країна втратила центральний орган, що відповідав за розвиток та підтримку кінематографу. Проте вже у 1991 році зусиллями режисера Юрія Іллєнка було засновано Державний фонд української кінематографії, інакша назва Держкіно. Він функціонував як центральний виконавчий орган, координований міністром культури. Головна місія - відповідальність за державну політику в галузі кіно. Згідно з цим, Фонд функціонував до 1993 року, після чого його роботу відновлено лише у 2005 році.

У 1990-х роках в Україні спостерігалось різке зменшення виробництва українського кіно та відповідно прокату фільмів. Глядачі стали рідше відвідувати кінотеатри, з 550 мільйонів у 1990 році до незначно більше п'яти мільйонів у 1999 році. Економічна криза та поширення телебачення, переважно російськомовного, призвели до підвищення популярності телевізійного контенту та закриття кінотеатрів.

У 1990-х роках кількість вироблених фільмів також різко зменшилась від 45 у 1990 році до 4 у 2000 році. Варто зауважити, що причому більшість з них були російськомовними. З відсутності державної підтримки виробництво фільмів звернулося до бізнесу, і це призвело до комерціалізації.

Фінансування фільмів здійснювали приватні структури. Це не могло не відобразитися на сюжетах, змісті та орієнтацію на російський ринок, враховуючи смаки тогочасних споживачів, серед яких набули популярності кримінальні, пригодницькі та еротичні стрічки.

Серед видатних режисерів того періоду слід згадати Дмитра Томашпольського, який був автором таких творів як: «Будемо жити», «Жорстока фантазія» та «Дві Юлі». А також, Григорія Кохана, який зняв фільми «Бухта смерті», «Страчені світанки» і «Убити шакала». Цікавими є доробки режисера Олександра Муратова, з під пера якого вийшли стрічки: «Танго смерті», «Геть сором!» і «Вальдшнепи». Вартий великої уваги Юрій Іллєнко, автор «Лебедине озеро. Зона» і «Параджанов: партитура Христа до-мажор».

У цей час телебачення взяло під свою опіку кіновиробництво, зосереджуючи свої інвестиції на телесеріалах. Найбільш визначним українським багатосерійним фільмом цього періоду є «Роксолана» (1996-2003) від режисера Бориса Небієрідзе, який був створений на студії «Укртелефільм» за мотивами повісті Осипа Назарука «Роксоляна». Серіал складається з 50 епізодів, розділених на три сезони.

У 2000-х років популярною стала історична тематика. Так відомим став сьогодні вже видатний актор Богдан Ступка, який здобув свою популярність завдяки ролі гетьмана Богдана Хмельницького. Це був герой польсько-українського фільму «Вогнем і мечем» режисера Єжи Гофмана. Ступка також виконав головні ролі у фільмах «Молитва за гетьмана Мазепу» (2001 року) та режисера Юрія Іллєнка та у серіалі «Чорна рада» (2000 року) Миколи Засєєва-Руденка [4, с. 124].

Фільми з історичним сюжетом також належать до режисерського доробку Олеся Янчука, серед яких особливе місце займають стрічки про Романа Шухевича, такі як «Нескорений» (2000 рік) і «Залізна сотня» (2004 рік) – картина про бійців УПА.

Українське кіно пережило не одну революцію, зокрема і Помаранчеву, відобразивши ці важливі події в історії країни у художніх і документальних фільмах. Наприклад, Олександр Кірієнко створив драму «Помаранчеве небо» (2006 року). Стрічка розповідає про історію кохання студентки Іванни та сина голови обласної державної адміністрації Марка. Події Помаранчевої революції знайшли своє відображення у бойовику 2006 року «Прорвемось!» режисера Івана Кравчишина. Ще одним вагомим твором цього періоду є мелодрама Алана Бадоева «Оранджлав» того ж 2006 року. Дана стрічка представляла себе на дистриб'юторських показах у Каннах та на кінофестивалі Mannheim-Heidelberg в Німеччині. Серед інших важливих фільмів початку

2000-х років слід відзначити такі історичні драми: «Мамай» Олега Саніна від 2003 року, «Владика Андрей» від 2008 року режисера Олега Янчука та «Богдан-Зіновій Хмельницький» від 2008 року режисера Миколи Машенка.

Деякі зміни прийшли у кіно і після подій «Революції гідності». Тоді, у 2014 році, у прокат вийшов перший український історичний драматичний фільм «Поводир». Режисер і сценарист Олесь Санін. Сюжет стрічки розповідає про подорож американського хлопчика та сліпого кобзаря через Україну під час Голодомору 1932-33 років. Фільм також розповідає про історію з'їзду українських кобзарів, що відбувалася у Харкові, члени якого стали жертвами розстрілів радянською владою у 1930-х роках. Даний фільм отримав гран-прі на Варшавському міжнародному кінофестивалі-2014, а також отримав приз глядацьких симпатій. Це час, коли українські стрічки почали отримувати перші прибутки в українському кінопрокаті [4, с. 215].

Вже у 2018 році вперше в історії українського кінематографу фільми потрапили у топ-20 за касовими зборами в українському кінопрокаті за результатами року. Це проміжок часу, коли підвищення фінансування, в тому числі і зі сторони держави і через гранти тощо, сприяло розвитку вітчизняної кінематографії як за кількістю, так і якістю продукції, яка вроблялася. Українські фільми почали активно виходити в національний прокат,

завойовувати увагу глядача та отримувати нагороди на міжнародних фестивалях, що сприяло їх розвитку та популяризації. Так українське кіно успішно заявило про себе на світовій арені, що сприяло збільшенню кількості та якості продукції та комерційних проєктів. Цей період посприяв інтенсивному розвитку галузі кінознавства і кінокритики.

Починаючи з 2010-х років, українське кіновиробництво поступово покращує своє становище. Одним із факторів, що сприяв цьому – технологічний прогрес. Сучасні цифрові технології дозволяють молодим кінематографістам здійснювати зйомки стрічок, що мають невеликі бюджети, але разом із тим створювати високої якості творів. Разом із тим сприятливу розвитку атмосферу створили і нові українські кінофестивалі. Наприклад, у 2010 році проводиться перший Одеський міжнародний кінофестиваль, а у 2014 році стартує фестиваль кіно та урбаністики «86» у місті Славутич. Крім того, фестивалі, такі як «Молодість», Wiz-Art – фестиваль короткометражних фільмів, Docudays UA – фестиваль документального кіно та інші.

Це був період підняття кіноіндустрії в Україні. Він також відзначається відновленням українського кінопрокату після пострадянських років у які відбувався занепад та застій. З'являються фільми, які збирають на перегляд повні зали у кінотеатрах, зокрема «Той хто пройшов крізь вогонь» (2012) режисера Михайла Ілленка, «Синевір» (2013) братів Альошечкінів, «Вій» (2014) Олега Степченка та інші.

У 2012 році виходить на екрани дебютний фільм режисера Олега Сенцова «Гамер». Стрічка була подана на міжнародний кінофестиваль у Роттердамі, Києві та Одесі. Сюжет стрічки звертається до історії підлітка із невеликого українського міста, що потрапляє на міжнародні змагання з відеоігор. Хлопець повернувся додому переможцем, проте відчуває самотність через глибоке занурення у віртуальний світ. Це замінило його реальні стосунки з батьками та друзями [19, с. 220].

З 24 лютого 2022 року відбулося широкомасштабне вторгнення росії проти України. Визначні постаті української кіноіндустрії виступили проти

російської агресії і долучилися до закликів бойкоту російської культури. Європейська кіноакадемія приєдналася до ініціативи Української кіноакадемії, оголосивши про виключення російських фільмів з номінацій на Європейській кінопремії.

Події революцій та віна в Україні стали тим каталізатором, що утворив нові об'єднання кінематографістів, що висловлюють свою громадянську позицію через створення художніх та документальних фільмів про трагічні події сучасної історії України. Наприклад, це неформальне об'єднання «Вавилон'13», що ініціювало та реалізувало цикл документальних короткометражних стрічок під назвою «Зима, що нас змінила». Ця стрічка відтворює події Євромайдану та Революції Гідності, висвітлюючи те, як сформувалося чи то переродилося виникнення (стилістично невірний вислів) нове громадянське суспільство. Сьогодні дані кінеоб'єднання також працюють над документальними короткометражками фільмами, присвяченими темі війни – українським військовим, добровольцям та волонтерам.

Починаючи з 2014 року, тобто після анексії росією Криму та частини сходу та півдня України постала гостра потреба у створенні фільмів. Ці стрічки як короткометражні так і документальні (як короткометражні, так і стрічки повного метру – ігрові та документальні) висвітлюють злочинні дії країни-агресора та силу духу звичайних українців, які захищають свою землю від ворога. Наприклад, у 2015 році вийшов серіал «Гвардія» режисера Олексія Шапарева, де герої стрічки – українські патріоти, що після Революції Гідності вступають до Нацгвардії для боротьби з російськими окупантами.

Сьогодні як ніколи важливим є зберегти історію, показати світові правду про те горе, яке принесла росія Україні. Фільми на військову тематику не тільки є актуальними, але і такими, що отримують позитивний відгук в аудиторії та користуються попитом. Так серед фільмів, що мають найбільші касові збори, присвячених російсько-українській війні, можна відзначити стрічку «Кіборги» режисерської роботи Ахтема Сейтаблаєва зняту

у 2017 році, «Позивний Бандерас» (2018 року) Зази Буадзе, «Донбас» Сергія Лозниці від 2018 року, «Наші котики» Володимира Тихого, фільм знятий у 2020 році та «U311 Черкаси» (2019 року) Тимура Яценка [21, с. 125].

У 2014 році, після анексії Криму та знову розпочатих репресій проти кримських татар, що залишилися на окупованій території стала необхідність у створенні фільмів, що розкривають цю тематику і піднімають питання (висвітлюють події) 1944 року. Серед визначних кінопроектів, присвячених народу кримських татар (кримськотатарського народу чи просто кримських татар) та їх трагічній історії, слід зазначити фільм «Хайтарма» і «Додому» від режисера Ахтема Сейтаблаєва. Стрічка «Хайтарма» розповідає про події пов'язані із депортацією кримських татар з рідного півострова до Узбекистану, Таджикистану у 1944 році. Сюжет другого фільму «Додому» розгортається у сучасності, де кримський татарин втрачає старшого сина під час війни. Батько

та його другий син вирушають до Києва, щоб забрати тіло брата й доставити його до рідного Криму для поховання відповідно до мусульманських обрядів.

Серед документальних стрічок про окупацію українського півострова особливо визначається твір Костянтина Кляцкіна «Крим. Як це було». Цей фільм розповідає про українських солдат та офіцерів, які не зрадили своїй батьківщині й відмовились присягати на вірність російському агресору, витримуючи оборону в перші дні неоголошеної війни.

З одного боку війна негативно вплинула на розвиток кіноіндустрії, а з іншого боку сприяла тому, що розкрила нові перспективи для України в світі, зокрема у сфері кінематографії. Фільми та проекти українського виробництва тепер присутні практично на кожній міжнародній платформі чи то конкурсі. Багато фестивалів включають у свої спеціальні програми з українські стрічки. Тепер у міжнародного глядача є більше можливостей побачити українське кіно. Це відзначила Анна Мачух, виконавчий директор Української кіноакадемії та генеральний директор Одеського міжнародного

кінофестивалю, під час брифінгу в Медіацентрі Україна у 2022 року [21, с. 122].

Так у 2001 році фільм Тараса Томенка «Тир» був визнаний переможцем в номінації «Панорама» на Берлінському міжнародному кінофестивалі, отримавши престижний приз. Ще однією визначною перемогою українського кіно було здобуття «Золотої пальмової гілки» на Каннському кінофестивалі у 2005 році. Це короткометражний фільм Ігоря Стрембіцького під назвою «Подорожні». Сюжет цієї кінострічки описує життя київського будинку ветеранів, де проживають останні роки самотні актори та мешканці психоневрологічного диспансеру. «Подорожні» стала першою українською стрічкою-переможцем на Каннському кінофестивалі, а її зміст описується як кіно про невтішні мрії та можливість сприймати божевілля як щастя чи горе.

У 2018 році на Каннському кінофестивалі фільм «Донбас», створений режисером Сергієм Лозницею, був представлений і визнаний кращим у номінації «Особливий погляд». Додатково, стрічка отримала визнання на Фестивалі європейського кіно у Севільї (Іспанія), де була відзначена Гран-прі за найкращий фільм. Фільм формує серія історій, що відтворюють події на окупованих країною агресором територіях Донеччини та Луганщини. Різноманітні сцени, такі як виробництво пропагандистських сюжетів, весілля ополченців та самосуд над українським добровольцем, ілюструють жахливе життя на Донбасі. Важливо відзначити, що цей фільм є спільним творчим продуктом України, Франції, Німеччини, Румунії та Нідерландів.

Українське кіно зазнало суттєвих труднощів під час виходу на світовий ринок. Але разом із тим, сьогодні існує велика кількість цікавих та достойних фільмів, які привертають увагу іноземних глядачів. Раніше більшість національних кінокартин обмежувалась локальним прокатом і не викликала особливого інтересу. Проте відновлення функціонування кіноіндустрії у період з 2017-2018 рр., що пов'язане із фінансуванням понад 100 стрічок, деякі з них можуть дійсно приємно здивувати глядачів [24, с. 123].

Протягом 1970 років українське кіно функціонувало в рамках радянської системи під цензурою. Незважаючи на це, навіть у ті часи з'являлися фільми, що отримували визнання на світовому рівні. Наприклад, у 1964 році відбулась прем'єра шедевра вітчизняного кінематографа – фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків». Ця робота отримала 39 міжнародних нагород та 28 призів на різноманітних кінофестивалях у різних країнах світу.

Сьогодні Україна активно взаємодіє у сфері кіномистецтва з такими країнами Європи, як Болгарія, Грузія, Польща, Італія, Франція, Нідерланди та інші. Новітні українські фільми демонструються у кінотеатрах по всьому світу та активно беруть участь у найбільш престижних міжнародних кінофестивалях.

Найбільшим міжнародним кінофестивалем в Україні є київський кінофестиваль «Молодість», який було засновано у 1970 році і щорічно проводиться в жовтні. Цей захід став важливою подією у світі кіномистецтва.

З 1997 року Україна регулярно представляє свої фільми на премію «Оскар». Однак дебютом на цьому подіумі стала кінострічка «Мамай» режисера Олеся Саніна у 2003 році.

На жаль, сучасні українські глядачі віддають перевагу переглядам удома, а кінотеатри відвідують близько 2-3 разів на рік. У порівнянні, польські глядачі відвідують кінотеатри в середньому 3-4 рази на рік, тоді як американські – близько 10 разів.

За даними Державного агентства України з питань кіно станом на 2015 рік в Україні функціонує лише 464 кіноекрани. Третина з них розташована у Києві. Наприклад, в сусідній Польщі їх більше двох тисяч. Ця нерівність може бути однією з причин того, що українські фільми не завжди досягають економічного успіху під час прем'єрних показів.

З 2006 року по 2011 рік українському глядачу було представлено лише 16 кінокартин, а у 2010 році не вийшло жодного українського фільму на екрани. Проте, після довгого періоду застою, в період з 2017 по 2018 роки

було забезпечено фінансування для створення понад 100 кінокартин. Незважаючи на усі труднощі, на можна було відзначити відродження українського кінематографа. У 2016 році на екрани вийшло тридцять українських фільмів, в порівнянні з 2012 роком, коли їх було всього шість. Проте наразі, через російсько-українську війну українське кіно зазнало суттєвих труднощів і може опинитися у повному занепаді [10, с. 125].

1.2 Сутність поняття «Імідж країни» та його формування

Поняття «Імідж країни» є складною та багатогранною концепцією, яка визначає сприйняття світу та міжнародної аудиторії про певну країну. Імідж обов'язково взаємодіє з багатьма аспектами життя країни: економіку, культуру, політику та інші.

Імідж країни – це сукупність уявлень, вражень та асоціацій, які виникають у світовому співтоваристві стосовно конкретної країни. Це своєрідний образ країни, який сформувався на основі її історії, культури, соціальних практик та інших факторів. Це поняття включає в себе ряд аспектів, що визначають внутрішні та зовнішні перцепції країни.

Імідж країни – це складний конструкт, який включає в себе не лише економічні показники, а й в першу чергу соціокультурні аспекти. Це своєрідний образ країни, який створений сукупністю вражень, стереотипів та асоціацій про неї. Він формується різними шляхами: як внаслідок зовнішніх впливів, так і через внутрішні процеси, що відбуваються у середині країни.

Імідж, для прикладу, може формуватися через участь у міжнародних культурних та спортивних заходах. За певних умов це сприятиме позитивному іміджу країни, розширює її культурний вплив [26, с. 25].

Медіа та Інтернет: Імідж формується через масові комунікації, включаючи міжнародні медіа та соціальні мережі. Зокрема на це може впливати і діяльність країни на міжнародному рівні, що формує на її статус в глобальному співтоваристві. Або ж політичні події можуть раптово змінювати сприйняття країни на світовій арені. Проте у цілому, країна

завжди повинна адаптуватися до нових соціокультурних та екологічних вимог для підтримки свого позитивного іміджу.

Існують певні інструменти, за допомогою яких можна формувати та підтримувати імідж країни. Так за допомогою культурних подій, виставок, фестивалів та мистецьких проєктів країна може позитивно впливати на сприйняття світу. Посилення образу країни через медіа, соціальні мережі та інтернет дозволяє створювати актуальний та привабливий імідж або ж навпаки, ці ж медіа можуть негативно вплинути на сприйняття держави.

Сильна економіка безумовно також вносить свій вклад у позитивне сприйняття країни, створюючи умови для інвестицій та розвитку. Політичні та геополітичні кризи можуть негативно впливати на імідж країни. Різноманітні культурні особливості можуть стати перешкодою у формуванні єдиної ідентичності або навпаки, стати тією рушійною силою, що допоможе створити позитивний вплив на країну [27, с.31].

Отже, імідж країни – це складний та динамічний процес, що вимагає інтегрованого підходу та уваги до різних аспектів життя країни. Формування позитивного іміджу є важливою стратегією для повернення інвестицій, розвитку туризму та зміцнення міжнародного статусу, а у випадку з нашою країною ще і політичної, фінансової та військової підтримки. Однак врахування викликів та відкритий діалог є необхідними у процесі управління іміджем країни. Імідж представляє собою образ, який може бути створений урочисто або виникнути спонтанно, відображаючися в свідомості людей та визначаючи їх ставлення до цього образу. Саме так відбулося і зі сприйняттям президента України/

Позитивним кроком на цьому шляху є усвідомлення крайньої важливості поліпшення міжнародного образу нашої країни, що відзеркалено в документі «Стратегія України 2020» (Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», 2015). Цей документ визначає теоретичну основу для реалізації позитивного іміджу України і сприяє удосконаленню відповідної нормативної бази [31, с. 29].

Дослідження сутності поняття «імідж країни» та його формування визначає важливі аспекти взаємодії країни з міжнародним співтовариством. Розуміння цих процесів дозволяє країні ефективно впливати на своє сприйняття та зберігати позитивний імідж в умовах глобалізації та зміни соціокультурних парадигм, а особливо в умовах війни.

Багато вчених звертали свою увагу на проблеми формування іміджу держави, лідера, корпорації та фірми у своїх дослідженнях. Серед визначних дослідників в цій області можна вказати П. Дракера, Ж. Сегела, Г. Даулінга, Ж.-П. Бодуана, Г. Почепцова, В. Шепеля тощо.

Важливим, особливо у наш час, коли Україна перебуває у стані війни є імідж і військових. Деякі вчені визначають імідж армії як концепцію, що утворюється у масовій свідомості. Ця концепція визначає зовнішній та внутрішній стан армії, її відповідність чи невідповідність призначенню та потребам суспільства. У даному контекст варто зазначити, що науковці країни терориста розглядають імідж армії як сприйняття та уявлення населення, включаючи військовослужбовців, щодо соціального характеру, завдань та функцій Збройних Сил, а також їхнього стану, що відповідає чи не відповідає їхньому призначенню в конкретних умовах.

Окрім того, держави можуть формувати позитивний імідж розставляючи акценти на своїй культурній спадщині, туристичній привабливості, наукових досягненнях. Додатково, важливою складовою концепції іміджу є ефективна дипломатична робота, яка сприяє позиціонуванню держави на міжнародній арені.

Засоби масової інформації виступають найсильнішим інформаційним інструментом формування іміджу держави на міжнародному рівні, оскільки вони володіють важелями впливу на розум та емоції окремих особистостей, груп людей, націй тощо, а також можуть впливати на достовірність інформації, що поступає до суспільства [33, с. 105].

Особливого значення у цьому контексті набуває інформаційна політика держави. Науковець Б. Брюс пояснює це так, він виділяє три етапи у процесі формування позитивного іміджу держави: попереджувальний вплив на маси; підготовка очікувань події в громадських групах; коригування повідомлення про подію в ЗМІ у випадку невдалого початкового інформування.

Ключовою метою міжнародних комунікацій є забезпечення ефективного спілкування, розуміння та сприяння розвитку міжнародній співпраці в розв'язанні глобальних проблем, врегулюванні конфліктів, зокрема військових, забезпеченні безпеки та стабільності в міжнародному співтоваристві. Ці комунікації сприяють збереженню стабільності у дипломатичних відносинах, сприяють культурному обміну та зближенню між країнами.

Протягом всіх етапів історії кожна держава виявляє зацікавленість у формуванні позитивного іміджу своєї країни, оскільки ця стратегічно спрямована політика сприяє досягненню зовнішньополітичних цілей та отриманню підтримки на міжнародному рівні. Тільки от Україна протягом усіх років незалежності не переймалася тим як і хто сприймає нашу країну у міжнародному просторі. Вона дозволила росії поширити та укорінити усі наративи, які були вигідні їй для того щоби дискредитувати, знищити, окупувати нашу країну, знищити її історію. Міжнародний імідж держави є рефлексією її рівня розвитку та служить показником успішності держави. Зовнішня співпраця з іншими країнами активізує зокрема й інтеграційні процеси у світовому товаристві. Тому можна стверджувати, що імідж держави представляє собою феномен свідомості, що проявляється як образ-уявлення, що об'єднує внутрішні та зовнішні характеристики політичних, міжкультурних, економічних відносин суб'єкта. Китайський філософ та мислитель Лао-Цзи задумувався про становище держави в світі. Його погляди можна розцінювати як прихильність до методів «м'якої політики», тобто впливу іміджу країни на глобальні процеси з метою досягнення своїх цілей. Це термін ще у 1990 році увів Джозеф Най до наукового обігу.

Концепція «м'якої сили» дозволяє державам досягати своєї мети засобами міжкультурними, ідеологічними та зовнішньополітичними. Таким чином, можна зробити висновки про те, що такий підхід може слугувати інструментом для формування іміджу держави [34, с. 205].

Суспільна поінформованість вимагає від держав активно працювати над своїм іміджем. Це питання набуває особливого значення в умовах інформаційної війни, що розгортається через росію. У сучасних умовах політичних трансформацій, передусім у самому українському суспільстві, важливо ставити завдання вдосконалити імідж нашої держави та підняти престиж України як на міжнародній арені, так для власних громадян.

В умовах інформаційної війни держава повинна завжди бути уважною та обережною щодо свого іміджу, щоб забезпечити внутрішню та зовнішню підтримку своєї держави в усіх сферах. Це охоплює як концептуальне визначення образу, так і його практичну реалізацію. У період інформаційних важелів впливу те, що складає образ держави, розглядається як істина, яка визначає ставлення та відношення не лише до діяльності країни, але й до її населення. Те, як нас зображують, визначає наш успіх або відставання від найвпливовіших країн світу. Проблема формування та функціонування іміджу України займалися такі дослідники, як М. Копійка, Т. Попова, О. Чечель, О. Щурко (якщо ви не посилаєтесь на ці праці до можна цей абзац віднести у вступ чи історіографію)

1.3 Кіно під час історичних випробувань: образ України у фільмах періоду війн та революцій

Період війн та революцій завжди визначався особливими випробуваннями для країн та їхніх громадян. Кінематограф, як важливий засіб візуалізації історії, відіграє ключову роль у формуванні образу України під час цих складних періодів. Дане дослідження присвячено аналізу, як кіно відтворює та впливає на сприйняття образу України під час війн і революцій.

Так частина дослідження розглядає, як фільми, створені в періоди війн, відтворюють образ військових подій та їх вплив на Україну. Аналізуються якість візуальної реалізації, вибір сюжетів, а також роль героїв у створенні іміджу України як країни, що бореться за свою незалежність та свободу. Зокрема у дослідженні фокусується увага на тому, як революційні події відображаються у фільмах, а також те, яким чином ці сюжети впливають на закордонного та українського глядача. Аналізуються творчі вирішення режисерів, зміни у сприйнятті героїв, а також вплив подій на подальшу ідентичність України та її громадян.

Частина даного дослідження розглядає вплив кінематографу на сприйняття глядачами образу України, особливої актуальності ці питання набувають під час воєн та революцій. Вивчаються реакції глядачів, відгуки, а також важливість кіно в процесі формування колективної пам'яті та національної самосвідомості.

Історія України багата подіями, що визначали долю країни та її народу. Саме кіно як форма мистецтва, але й історичний свідок, який може відтворювати образи та епохи, соціокультурні цінності тощо.

Кіно, створене під час війн та революцій, відображає реальність та психологію суспільства. Фільми стають частиною історичної пам'яті, переносячи глядача у часи важких випробувань. Фільмові образи стають ключем до розуміння подій та почуттів того часу [11, с. 157].

Під час історичних змін, кризових ситуацій, революцій чи то війн кіно в першу чергу стає інструментом формування національного символу, а вже потім формою розважального мистецтва. Українські фільми стають своєрідним дзеркалом, в яке відображає боротьбу та волю народу, яку необхідно показати не тільки українському глядачу, а й закордонному.

Адже фільми на тему війни та революції мають значний вплив на глядача. Вони формують образ нації, підсилюють патріотичні почуття та стимулюють самоідентифікацію. Крім того, кіно може впливати на взаєморозуміння та толерантність глядачів у тих чи інших питаннях.

Тема війни з росією українськими документалістами вивчалася з початку 2014 року. Нова фаза війни у 2022 році тільки підсилила ці настрої і стала ледве не єдиною темою для фільмів. Тим не менше зйомки таких фільмів, особливо коли мова іде про документальне кіно це небезпеку. Так існує значний зріст особистих ризиків та загроз життю, коли зйомки ідуть на прифронтових територіях чи там, де існує велика імовірність обстрілів. Також війна вплинула на фінансування, як в українському, так і в закордонному контексті. Ще однією проблемою є те, що тепер продюсерам та режисерам необхідно не лише представляти нашу країну на важливих подіях, які привертають увагу світових ЗМІ, але і постійно боротися з російською присутністю та пояснювати, чому такий стан речей є неприйнятним [36, с.177].

Щоби отримати якісне кіно є певні умови яких необхідно дотримуватися режисерам. Наприклад, деякі режисери вирушають на службу, щоб бути ближче до бойових дій. Це дає можливість відчувати та зрозуміти краще все що там відбувається. Багато акторів, операторів та режисерів готові приймати ризики та їхати на критично небезпечні території, аби зафільмувати усе необхідне. Під час першої фази війни були люди, які вирушили на фронт і знімали це. Для документаліста важливо взаємодіяти з людьми, що знаходяться на передовій, щоби розуміти їхню реальність, співчувати їм і не піддавати цензурі їх історії. Це своєрідна ціна, яку слід заплатити, якщо ви хочете зрозуміти більше про війну та мотивацію людей. Все це тому, що у людей, які перебувають в окопах на передовій, зовсім інший погляд на життя та події. Вони стикаються із чіткими розділами – там ворог, тут союзник. Це зрозуміли алгоритм, коли ти навіть на п'ять кілометрів їдеш від лінії фронту, усе стає неоднозначним. Виникають питання про те, хто є союзником, а хто ворогом.

Українські документалісти наразі стикаються з великою кількістю завдань, і в цьому ще більше викликів на шляху нашого виживання.

Сьогодні, під час війни пропозиції від індустрії щодо нових проєктів не надходять. Хоча і є думки про можливе повернення інвестицій для розвитку українського кінофонду, ситуація з пітчінгами та продовженням конкурсів залишається неясною. Тому наразі чи не єдиним способом зберегти роботу та все ж робити проєкти [35, с. 178]

Іншим способом виживання для них є робота на замовлення. Це частіше стосується операторів та звукорежисерів, рідше режисерів, але попит на їхні послуги великий. Замовлення можуть бути з Німеччини, так режисер шукала оператора у Слов'янську для свого майбутнього проєкту. Але такі проєкти зазвичай є одноразовими і не дозволяють документалістам стабілізувати свою фінансову ситуацію на тривалий термін.

Наразі ще одним методом виживання для українського кіно є продаж відеоматеріалів. Деякі оператори можуть знімати, а потім продавати. Це означає виїзд в гарячі чи цікаві точки з кінематографічної точки зору, зйомка великої кількості матеріалу, який потім може висуватися для продажу. Це може вважатися комерційним підходом. За такі матеріали, якщо він є продуктом високого попиту, можна заробити від 500 до 1000 доларів на день. Однак важливо знати, що у більшості випадків автор віддає права на свій матеріал, підписуючи контракт про їх передачу, включаючи ексклюзивні права, і не матимете можливості використовувати чи продавати його у подальшому. Найбільше, на що може розраховувати автор, це згадка у титрах.

Проте, є українські проєкти, що користуються попитом і сприяють розвитку української кіноіндустрії. Ми можемо вказати приклади успішних проєктів, наприклад, «Вавилон'13», де на проєкти, які раніше не мали фінансування, зараз знаходять гроші. Зараз є певний попит на український контент, проте це не означає, що відкрилися безліч шляхів для отримання фінансування [37, с. 135].

В наш час практично всі закордонні кінофонди виявляють інтерес до підтримки українських проєктів, що, безперечно, відкриває нові можливості.

Однак постає нове питання про те, як у таких умовах українському продюсеру зберегти свою незалежність, а українському проєкту залишитися вірним своєму національному характеру, а не перетворитися на проєкт іншої країни, під тиском сторони фінансування.

Підтримка проєктів відбувається за умови співпраці з тими ж фондами, що мали місце і раніше. Серед них фонди, що працюють у галузі кіно: Idfa Bertha Fund та данський фонд IMS (International Media Support), що давали підтримку українським проєктам. Однак надані ними гранти є невеликими, особливо у зв'язку із зростаючими витратами на зйомки та поїздки.

Є також зацікавленість від ТБ-каналів, але співпраця з ними може виявитися тривалою і сповненою бюрократії. Українські документалісти часто змушені працювати на власний кошт, у сподіваннях на подальше залучення фінансування.

Різноманітні медіаплатформи, такі як The Guardian, NY Times, Al Jazeera, активно співпрацюють із українськими фахівцями, замовляючи короткі репортажі та історії. Це створює можливості для документалістів отримувати гонорари для забезпечення своїх життєвих потреб та витрат, дозволяючи їм у вільний від роботи час зосереджуватися на зйомках того, що вони вважають важливим.

Однак ініціативи підтримки, подібні цим медіаплатформам, не призводять до суттєвих позитивних змін. Їх ефективність складно порівняти зі спільною діяльністю Українського кінематографічного фонду (УКФ) чи Державного агентства з кіно (Держкіно). Позаяк саме завдяки цим інституціям за останні декілька років було запущено сотні кінематографічних проєктів [37, с. 146].

Імідж Збройних Сил є віртуальним образом, що складається та розвивається в тому числі і у суспільній свідомості. Вважається, що цей імідж у значній мірі може формуватися під впливом інформаційно-комунікативних процесів. Позитивний імідж армії має важливе значення для воєнно-політичної безпеки держави, формування контрактної армії,

оптимізації взаємовідносин між армією та цивільним населенням, впливу на масову свідомість, створення позитивного уявлення про армію та забезпечення її підтримки громадянами країни.

П. Корчемний виділяє дві групи іміджевих функцій. Перша група – це внутрішні функції, акумулюючи мотивацію військовослужбовців, психологічний захист, хорошу самооцінку. Ці функції спрямовані на зміцнення дисципліни, підвищення мотивації та морально-психологічного стану військовослужбовців. Друга група – зовнішні функції, інформування, що надає суспільству інформацію про армію, функція впливу змінює ставлення аудиторії до Збройних Сил, а функція узгодження формує цілісну картину світу з участю армії як її органічної частини.

Позитивний імідж Збройних Сил – це концепція, що виникає у колективній свідомості не випадково, а спеціально формується. Зокрема не без участі іміджмейкерів. Цей образ активно впроваджується через різні PR технологій та засоби масової інформації [27, с. 197].

Створення позитивного іміджу, зокрема у фільмах, для військових має велике значення і впливає на різні аспекти як для власної армії, так і для сприйняття її громадськістю. Серед ключових аспектів, які підкреслюють важливість позитивного іміджу військових:

- Створення позитивного іміджу, що може значно підвищити мораль військовослужбовців. Відчуття гордості та визнання їх важливості в суспільстві може бути джерелом мотивації та відданості.
- Військові сили, які мають позитивний імідж, зазвичай залучають більше талановитих та амбіційних осіб, що робить їх більш ефективними та конкурентоспроможними.
- Позитивний імідж допомагає забезпечити підтримку громадськості для військових операцій та бюджетного фінансування. Громадяни зазвичай більше підтримують військові дії, коли їхні сили мають добру репутацію.

Створення позитивного іміджу може допомогти подолати стереотипи та антипатії, що існують стосовно військових. Це важливо для забезпечення підтримки в різних сферах життя. Позитивний імідж може сприяти взаємодії з іншими країнами та організаціями, а також полегшує міжнародну співпрацю.

Військові, які мають позитивний імідж, є більш ефективними у забезпеченні національної безпеки, оскільки їхня робота отримує підтримку суспільства. Важливо, щоб громадяни відчували, що їхні військові захищають їх та забезпечують стабільність.

У сучасних умовах взаємодія зі світовою спільнотою є важливим аспектом, що допомагає іміджу держави. Віртуалізація міжнародного інформаційного простору призводить до трансформації комунікативних процесів. Як результат міжнародна аудиторія стає споживачем не тільки реальних об'єктів та подій, але й значно відзначає важливість використання образів, стереотипів та іміджів. У сфері суспільних комунікацій постає виклик про те, щоби донести певну інформацію, спрямовану до цільової аудиторії та запобігти втраті потрібної інформації в глобальному інформаційному просторі або принаймні збереження її первинного сенсу [27, с. 139].

Геополітичні інтереси України показують актуальність питань, пов'язаних із створенням іміджу, який є одним із інструментів захисту національних інтересів, а також головним ресурсом, що може допомагати визначати політичну, економічну та культурну перспективу розвитку країни. Він є стратегічною цінністю, особливо в контексті сучасного використання інформаційних технологій, що взаємодіють з армією та економікою.

Процес формування позитивного іміджу держави стає особливо важливим в умовах повномасштабного російського вторгнення. Відповідно, проблема створення позитивного міжнародного іміджу України та особливості використання механізмів міжнародних комунікацій для його просування потребують детального дослідження.

Останнім часом проблема конструювання та просування іміджу країни у міжнародний простір набуває зростаючої актуальності. У період глобалізації багато держав роблять значні зусилля на формування позитивного образу на внутрішньому та на міжнародному рівні. Імідж у сучасному світі стає одним із ключових інструментів для захисту національних інтересів держави, сприяє внутрішній консолідації, підвищує національну гордість та сприяє залученню зовнішніх інвестицій тощо [22, с. 123].

Зрозуміло, що позитивний імідж не формується миттєво, він здобувається протягом певного проміжку часу та важкою працею, певними фахівцями своєї справи. Не виключенням є і кіномистецтво, яке формує позитивний імідж. І тут важливо розглянути це питання зокрема і в історичному ключі, проаналізувавши хто з режисерів і коли мали певні роботи, що визнанні на міжнародному професійному поприщі.

Так ренесанс сучасного українського кіно прийшовся на ХХ століття, коли у світ кінематографу зі своїми роботами увійшов Довженко. Так, тільки фільм «Земля» Олександра Довженка приніс режисеру світову славу, визнання, яке вважається абсолютним гімном праці, землеробства та людської діяльності. Довженко, як першовідкривач світогляду, істотно відмінного від того, що було зображено раніше в світовому кіно, представив у своїй творчості світогляд селянської нації, високо оцінивши поетичність природи та значущість праці. Режисер створив історію селянської родини в епоху колективізації, під час радянського союзу, яка, незважаючи на свою простоту, вражає глядача своєю драматургією. У Радянському Союзі стрічка була заборонена до 1958 року через її надмірний натуралізм, пантеїзм та висвітлення класової боротьби.

«Камінний хрест» (1968, Леонід Осика). Фільм розповідає про трагічну долю селянина Івана Дідуха, який, шукаючи кращого життя та простого хліба, вирішує переселити свою родину до Канади. Робота вражає

поєднанням вишуканої галицької поетичності, живописності та традиційних вірувань з оновленою, «сучасною» мораллю. Його актуальність зараз переживає випробування часу.

«Білий птах з чорною ознакою» від 1971 року, режисера Юрія Іллєнка, кінофільм, який на свій час був революційним. Стрічка демонструє боротьбу за впровадження соціалізму на західноукраїнських теренах перед і після Другої світової війни. Сценарій розгортається навколо рішення батька продати своїх синів у батраки як єдиний спосіб виживання під час тотальної бідності. Фільм насичений елементами героїчного народного епосу, а в окремих аспектах відчувається автобіографічний характер матеріалу, особливо у тому, що стосується міфу про дитинство у гірському селі та перших емоційних переживань на тлі трагічної історії.

Фільм «Голод-33» 1991 року Олесь Янчука так само визначається творчим внеском режисера Олесь Янчука. Стрічка має першу премію на Міжнародному кінофестивалі кінематографічного спадку у Франції. Цей фільм розповідає про трагедію українського народу – голодомор.

Фільм «Поводир» 2013 року Олесь Саніна розповідає про події, що розгортаються в умовах радянської України, у 1930-х роках ХХ століття, у період колективізації та Голодомору. Сюжет охоплює життя Пітера, сина американського інженера, який опинившись у Харкові та сліпого кобзаря Івана Кочерги. Разом вони уникають спецслужб. Між ними утворюють особливий зв'язок, зокрема, спрямований на збереження людської гідності та допомогу малому герою у збереженні позитивного ставлення до світу попри випробування.

Ще одним фільмом, що розповідає про трагічну долю українців. «Ніколи не скінчиться цей дощ» 2020 року, створений Аліною Горловою. Документальний фільм розповідає про життєвий шлях 20-річного Андрія, який разом із своєю родиною втік від військових конфліктів у Сирії, знаходячи пристанище на території України. Фільм, створений Аліною

Горловою, визнаний кращим повнометражним творінням у категорії «Перша Поява» на міжнародному фестивалі документального кіно IDFA.

Фільм 2023 року «Сильніше, ніж зброя», створеного творчим об'єднанням Вавілон'13 за режисерським керівництвом Володимира Тихого. Фільм охоплює період від спроби захоплення будівлі президентської адміністрації 1 грудня 2013 року до боїв у руїнах Донецького аеропорту восени 2014-го. Це документальна хроніка подій Революції Гідності та війни на сході України. Зйомки велися групою документалістів об'єднання Вавілон'13, які працювали безпосередньо в епіцентрі подій. Цей фільм визначається як той, що має вплив на формування образу України, зокрема на міжнародній арені, у фільмах, присвячених періоду війни та революцій. Стрічка розповідає про ключові історичні події, відтворює їх вражаючу реальність через участь та зусилля безпосередніх учасників подій. Це важливий внесок у збереження пам'яті народу та формування образу України як країни, що протистоїть випробуванням та бореться за свої ідеали [23, с. 54].

Важливим доробком українського кінематографу стала стрічка Зази Буадзе «Мати апостолів». Сюжет розповідає історію, що заснована на реальних подіях, що відбулися 14 липня 2014 року. Того дня над Луганськом терористи збили транспортний літак, на борту якого перебували 7 членів екіпажу та 1 супроводжуючий. Частині екіпажу вдалося десантуватись, але один командир Дмитро Майборода продовжив керувати літаком, щоби відвести його від населеного пункту та врятувати від руйнувань мирних жителів. Сюжет фільму розповідає про ці події, хоча не є повністю точним відтворенням реальності. Фільм може вплинути на формування іміджу України у світі, акцентуючи на силі та самопожертві українців у важкі часи російсько-української війни.

Фільми про історичні випробування стають не лише художнім втіленням минулих подій, але й важливим елементом формування ідентичності та пам'яті нації. Історія кінематографу в Україні під час війн та

революцій говорить не лише про творчість режисерів та акторів, але й про згуртованість її громадян у найважчі моменти.

Кіно з подібними сюжетами розкривають те, як кінематограф відтворює та впливає на уявлення глядачів, ми зможемо краще зрозуміти, як імідж країни змінюється у різний період.

У контексті воєнних подій, зокрема у сучасних умовах конфлікту в Україні, культура виявляється важливим чинником. Зазначимо, що це стосується не лише того, що серед осіб, які перебувають на передовій, присутні представники культурної сфери, такі як письменники, кінорежисери, художники, співаки та артисти балету.

Феномен відновлення українського кінематографу сьогодні породжує обговорення у міжнародній площині та викликає загальне захоплення і повагу. Так само, як і ряд волонтерських ініціатив, зокрема щодо евакуації музеїв та створення музейного антикризового центру, що виникли внаслідок об'єднання культурної спільноти після повномасштабного вторгнення [20].

Важливим аспектом у контексті сучасних військових подій є твердження про колоніальний характер російської війни в Україні, що спрямована передусім на апропріацію та захоплення української культурної спадщини та інших її ресурсів. Цю тезу вже висловлювали українські та зарубіжні інтелектуали, зокрема в аналітичному тексті американського історика Тімоті Снайдера, опублікованих у виданні *The New Yorker*, де він вперше заявив про колоніальний та деструктивний вплив війни на культурну сферу та самоідентифікацію та самовизначення.

Висновки до розділу 1

У кіноіндустрії сучасного світу важко переоцінити роль та вплив кіно на збереження культурної спадщини та створення привабливого іміджу України та її громадян.

У першому розділі дослідження було висвітлено, як культурна спадщина стає важливим інспіраційним джерелом для створення сценаріїв,

образів та атмосфери фільмів. Фільм розглядається не лише як окремий твір мистецтва, але й як віддзеркалення та інтерпретація культурних цінностей, традицій та історії, що у цілому формують імідж держави. Кіно виступає не лише як важливий чинник її збереження, але й як могутній інструмент її розвитку та відтворення в сучасному світі.

У даному розділі аналізується розвиток українського кінематографу від його початків до сучасності. Освітлюється вплив історичних подій та соціокультурного контексту на формування кінопростору України.

РОЗДІЛ 2. ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ БРЕНДУ «УКРАЇНСЬКЕ КІНО» ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

2.1 Роль кінематографу у формуванні національного іміджу України

Український кінематограф, як складова частина культурної ідентичності, має важливе значення у формуванні іміджу країни. Дослідження спрямоване на розкриття цього впливу. Тож важливо проаналізувати низку фільмів українського кіновиробництва, зокрема історичних, що впливають на сприйняття історії України та її іміджу у цілому.

У цілому фільми можуть як інструментом у інформаційній війні, або ж бути засобом створення іміджу репрезентують культурні особливості та традиції, сприяючи формуванню уявлень про Україну та її громадян у світі. Тож важливо дослідити дане питання у процесі національної консолідації, сприяючи об'єднанню нації навколо спільної ідентичності та цінностей. Отже, необхідно проаналізувати важливість того, яку роль відіграє український кінематограф у створенні та утвердженні національного іміджу. Важливо розглянути історію, сучасні тенденції та перспективи розвитку кіноіндустрії як інструменту формування уявлень про Україну в світовому співтоваристві.

Український кінематограф став важливим елементом культурної та соціальної сфери країни, впливаючи на формування національної самосвідомості та іміджу України в глобальному контексті.

У роботі аналізуються сучасні тенденції українського кінематографу та їх вплив на формування сучасного національного іміджу. Освітлюється роль сучасних підходів, жанрової різноманітності та міжнаціональних співпраць у даному процесі. Досліджується, як українське кіно сприймається на міжнародній арені та який вплив воно має на формування позитивного образу України в світовій громадськості.

Розглядаються проблеми, з якими стикається український кінематограф, а також визначаються перспективи його подальшого розвитку як ключового інструменту формування національного іміджу.

З 2014 року російсько-українська війна стала однією із ключових тем в українському кінематографі. Про це свідчать такі фільми, як «Кіборги» (зазначте режисерів і роки створення), «Відблиск», «Погані дороги», що здобули до всього визнання на фестивалях, та з'явилися у списках кінопремій та у прокаті. У цьому році особлива увага кіносвіту припала на стрічку «20 днів у Маріуполі», яка потрапила до двох шорт-листів престижної премії «Оскар». Звичайно це вже визнання, а вплив на погляди та переконання глядачів через фільм є пріоритетним завданням для режисера та сценариста. Існують певні методи чи то стратегії, які можуть використовуватися для схилення аудиторії на свою сторону. Перш за все це спроба створити сильні емоційні зв'язки між глядачем і персонажами або ж сюжетом, що може впливати на їхні погляди. Якщо аудиторія відчуває симпатію чи емпатію до героїв, вони можуть бути більш схильні сприймати ідеї, які підтримують ці героїв. Отже це інструмент впливу, навіть підсвідомого на людину. Іншим підходом до переконання глядача це - подання альтернативних поглядів. Тобто режисер подає сюжет таким чином, щоб він включав різноманітні точки зору. Це дозволяє глядачам самостійно робити висновки та осмислити питання з різних сторін. Це може стимулювати критичне мислення та обговорення [22, с. 37].

Дієвим підходом до створення фільмів є використання символів і метафор. Фільми часто використовують символи та метафори для передачі складних ідей або тих, що не варто було б показувати буквально. Це може бути ефективним засобом впливу на аудиторію, оскільки символи можуть викликати сильні асоціації та емоції, навіть більшою мірою, аніж якщо їх показати очевидно просто.

Не менш важливу роль відіграють і актори, що можуть переконливо, або ж ні грати свої ролі. Якщо герої виглядають або поведуться як реальні

люди, а не як стереотипні персонажі, глядачі легше виявляють співчуття і отримують емоційний зв'язок з героями. До всього і слова мають силу, адже діалоги можуть бути потужним інструментом впливу, переконання. Підсилювати емоції та створювати правильну атмосферу може і музичне оформлення та звукові ефекти. Звук може підсилювати емоційний вплив фільму на глядача.

Інакше кажучи, вдало створений фільм може стати потужним інструментом впливу на глядачів, формуючи їхні погляди та відношення до різних тем і ідеї.

Так, цікавим українським фільмом, у даному контексті, є стрічка «Залізні метелики» від Романа Любого, що розповідає про збиття цивільного літака рейсу МН17 над українським Донбасом росіянами влітку 2014 року. Ця трагічна подія призвела до загибелі 298 пасажирів. У даному контексті російська пропагандистська машина працювала активно, намагаючись замаскувати справжні обставини цього злочину і не визнавала свою причетність до трагедії. У фільмі використовується унікальна форма подачі матеріалу. Так поєднуються документальні кадри, хроніка та перформативні елементи. Фільм був представлений на фестивалях «Санденс» та Берлінале. Ще однією цікавою стрічкою режисера Любого - «Зошит війни», створена у 2021 році вона складається виключно з відеоматеріалів, знятих самими військовими на їхні телефони, екшн-камери та фотоапарати. Різні автори, різні локації, різний час – це приносить різноманіття у розповідь з самого епіцентру трагедії. Це розповідь про підлітків, що дорослішають на сході України, де відбуваються військові події. П'ятеро основних героїв висловлюють протести та протистоять сірості й монотонності у Золотому і Станиці Луганській, які перебувають на фронтівій лінії з 2014 року.

Цікаво розкриває події і стрічка «Ми не згаснемо» режисерки Аліси Коваленко. Зйомки фільму розпочалися ще у 2019 році, а завершилися у 2022 році. Фільм був представлений на «Берлінале»-2023. Фільм отримав визнання на Одеському кінофестивалі та виборів перемогу на Docudays UA.

Ще одна стрічка варта уваги «Звідки куди» режисера Мацек Хамела. Фільм – спільний українсько-польський проєкт, був представлений на Канському кінофестивалі в рамках програми ACID. У фільмі розповідається історія людей, які, вимушені виїхати зідомівок після вторгнення Росії.

Шукаючи безпечний притулок герої сідають у евакуаційний автобус і діляться усім пережитим. Режисер особисто керує автобусом, рухаючись якнайдалі від зони конфлікту. Лаконічна форма фільму, залишаючи за кадром багато деталей, фокусує увагу на людських долях.

Фільм, що не залишає байдужим, та є одним із тих, що формує імідж країни «Мирний-21» від режисера Ахтема Сеїтаблаєва. Стрічка створена в часи війни, проте несе на собі не лише документальний наратив, а й важливі теми, які розкриває ігрова форма кінематографу. Його сюжет базується на реальних подіях, що відбулися у травні-червні 2014 року, коли прикордонники Луганського загону протистояли російським окупантам. Цей загін став символом відданості країні, а його колишній командир, Сергій Дейнеко, пізніше очолив Державну прикордонну службу.

Сьогодні проблема формування позитивного іміджу України займає одне з важливих місць серед пріоритетів держави. У сучасних умовах захист територіальної незалежності став для іміджу держави стратегічним фактором зовнішньої політики. Так дослідник С. Гуцал зауважує, що поняття міжнародного іміджу держави фактично було відсутнє у українському науковому дискурсі до 2015 року через неефективну інформаційно-комунікаційну політику стосовно просування українських національних інтересів на міжнародній арені [19, с. 45].

Від моменту набуття Україною незалежності, країна виступала на міжнародній арені як молода демократична країна перехідного періоду з політичною нестабільністю, корупцією, неефективністю влади та невизначеністю розвитку. Значна частина дослідників характеризує імідж України як невивідний, оскільки світова спільнота сприймала країну як маловідому державу з негативним інвестиційним кліматом.

Вчена А. Осмоловська у своїх роботах вказує на те, що в Україні не вдалося визначити власний національний імідж у період становлення державності. Це пояснюється впливом сусідніх країн, зокрема росії, на процес його формування в інформаційному просторі. Слабка позиція дипломатичного корпусу України на міжнародній арені, криза її ідентичності та незацікавленість влади сприяли неефективному створенню міжнародного іміджу України.

У січні 2015 року Стратегією сталого розвитку «Україна 2020», яку затвердив Указ Президента України, визначено ряд програм, серед яких важливим є створення Програми популяризації України у світі та її просування у глобальному інформаційному просторі. Зазначені цілі сталого розвитку України, визначені на період до 2030 року, становлять основу для розробки прогнозних та програмних документів, а також нормативно-правових актів. Метою є досягнення збалансованості між економічним, соціальним та екологічним вимірами сталого розвитку країни [31, с. 71].

Сьогодні Україна прагне показати і позиціонувати себе на міжнародній арені як європейська держава, що має однакові цінності цивілізованого та розвиненого суспільства. Суттєвим пріоритетом у сфері зовнішньої політики нашої держави стає стратегія європейської та євроатлантичної інтеграції, з усвідомленням необхідності реалізації національних інтересів паралельно з реформуванням політичної та економічної систем.

Російська анексія Криму та окупація сходу України відзначаються в міжнародному інформаційному просторі як «українська криза». Кожен п'ятий житель Європейського Союзу не розрізняв різницю між Україною та росією. До того ж є дані про те, що кожен десятий асоціював українську державу з бідністю [11, с. 167].

Водночас країна терорист продовжувала поширювати свій вплив на формування образу України як «братнього народу» зі спільним історично-культурним минулим. Україні ж тепер украй важливо показати та переконати

міжнародну спільноту, що наша держава є самостійною європейською державою із власною національною спадщиною, а не інструментом росії для досягнення її геополітичних цілей.

Через широкомасштабне російське вторгнення, багато представників громадянського суспільства України розпочали активну участь у міжнародній

сфері, аби привернути увагу міжнародної аудиторії до української позиції та показати правду. Так, важливо показати, що наша держава захищає глобальні суспільні цінності, норми та блага. Адже війна, яку ініціювала росія проти України, не обмежується лише анексією територій та експлуатацією природних ресурсів. Стратегія країни терориста в першу чергу спрямована на систематичне знищення української історико-культурної спадщини та національної ідентичності, порушуючи право українського народу на самовизначення у геополітичному контексті.

Створення образу держави через засоби масової інформації є вкрай актуальним в контексті того, що саме ці засоби мають хороший потенціал для моделювання громадської думки. Це стає можливим завдяки здатності впливати та переконувати шляхом поширення інформації, яка може бути як об'єктивною, так і навмисно спотвореною, щодо реалізації національних інтересів держави на міжнародному рівні [27, с. 12].

Війна призвела до зміни акцентів в іміджі держави, що призвело до переорієнтації її основного завдання на захист національних інтересів на інформаційному фронті. У цьому контексті особливий акцент отримала медіадипломатія, яка спрямована на використання можливостей Інтернету та інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення дипломатичних завдань. Хоча разом із цим держава припинила фінансування сфери кіно під час війни, що може скласти проблему навіть для самої держави. Проте, важливо відзначити, що навіть за умови, коли держава поновить фінансування, режисери мають ретельно добирати сюжети фільмів та звертати свою увагу на найменші деталі та ті сенси, які показує фільм.

Тим не менше створення міжнародного іміджу держави є складним процесом, що передбачає визначення у світі системи уявлень та образів, що пов'язані з державою. Це враження від держави безперечно впливає та сприяє просуванню її інтересів та закріплені в умовній колективній свідомості зовнішніх спільнот потрібного образу. Цей процес полягає у створенні узагальнюючого образу-ідеї країни. Додатковими є умови для бізнесу та інвестицій, культурна, освітня та туристична привабливість, соціальна сфера, головним чином якість життя та рівень безпеки, національні символи, репутація лідерів держави, національних еліт та громадян загалом.

Відповідно до результатів численних досліджень, станом до кінця 2013 року Україна найчастіше сприймалася як молода демократична країна перехідного періоду. Держава відома зокрема через Чорнобильську трагедію, Помаранчеву революцію, відома своїми спортсменами та красивими жінками, обраними галузями високих технологій у економіці, а також як держава із невеликим впливом, маловідома, центр політичної нестабільності, корупції, неефективного управління та невизначеності у розвитку, що володіє низьким інвестиційним кліматом.

Заходи, що були реалізовані у рамках Державної програми забезпечення позитивного міжнародного іміджу України на 2003-2006 роки та Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на період до 2011 року, не змогли відзначити позитивні зміни в даній ситуації.

Разом із початком війни у 2014 році відкрилося поле можливостей для України. Ряд зовнішніх факторів, що пов'язані з російською агресією, та бажання цивілізованого світу надати нам допомогу суттєво сприяли переосмисленню позиціонування України в світі. Тож наразі виникає проблема оптимального використання різних засобів формування репутації країни та просування інтересів нашої держави. Таким чином варто провести аналіз та зрозуміти поточну ситуацію для подальших дій [29, с. 147].

Очевидно, що один із засобів формування позитивного іміджу є кіно. Так кіновиробництво, починаючи з 2015 року, допомогло здійснити хоч і незначну, проте ж просвітницьку роботу для міжнародної аудиторії про нашу державу. Разом із тим все це сприяло разом із тим зросту у галузі кіновиробництва в Україні. Порівняно з попередніми періодами, коли річне виробництво становило лише кілька стрічок, у цей період зафіксовано значний обсяг кіноробіт. Ці фільми показуються в кінотеатрах, транслюються на телеканалах і беруть участь у міжнародних фестивалях. Зокрема, фільм «Кіборги», що встановив рекордні касові збори для українського кіно (сума склала більше 23 млн гривень) у 2018 році. Всього у 2018 році вийшли у прокат 35 повнометражних українських фільмів. Ця цифра є рекордною для вітчизняного кіновиробництва. Важливо зауважити, що цей прогрес визнається результатом попередніх років. Це зумовлено тим, що виробництво фільмів довгостроковий процес. Фільм зазвичай знімається протягом 1-2 років. Збільшення фінансування кіновиробництва, що відбулося наприкінці 2015 року, сприяло запуску нових проєктів, що зумовило постійний ріст фінансування українського кіно. Наприклад, за підтримки Держкіно у 2019 році було завершено виробництво 26 повнометражних художніх фільмів, порівняно. У 2017 році ця цифра склала 17 фільмів, а у 2015 році це було 3 фільми. Ці цифри говорять про майже дев'ятикратне збільшення виробництва протягом періоду з 2015 по 2019 рік. Так, ці цифри стосуються лише тих фільмів, що були створені за підтримки Держкіно.

Отже, необхідно підкреслити важливість українського кінематографу в процесі формування національного іміджу та його потенціал для подальшого вдосконалення. Тож важливо описати та проаналізувати ключові аспекти впливу кіно на уявлення про Україну, а також вказати на можливості його використання для підвищення престижу та сприяння національній самосвідомості.

2.2 Повідомлення та соціальні послання в українському кіно

Позитивний імідж в сучасному світі – необхідна складова розвитку будь-якої організації. Дослідження спрямоване на аналіз повідомлень та соціальних послань, вкладених в українське кіно. Українське кіно, як ключовий елемент культурного простору, часто виступає не лише засобом розваг, але і платформою для передачі важливих соціальних повідомлень.

Аналіз фільмів різних жанрів, від драми до комедії, виявляє широкий спектр соціальних тем, таких як корупція, війна, бідність та інші. Розглядаються приклади фільмів, де ці теми висвітлені найефективніше. Українське кіно має тенденцію відтворювати реальні життєві ситуації, надаючи глядачам можливість глибше відчувати проблеми, які порушуються в фільмах. Такі фільми мають певний емоційний вплив та сильне соціальне послання на глядачів. Тож важливо розуміти які елементи фільмів роблять їх особливо ефективними у формуванні соціальних уявлень та як саме фільми впливають на суспільство та зміни в свідомості глядачів. Адже є багато випадків, коли стрічки сприяють розгляду певних соціальних питань у громадському дискурсі. Тож важливо розглянути можливості використання кіно для подальшого формування соціальної свідомості.

Українське кіно завжди було не лише розважальним, а й інформативним. Сучасні реалії ставлять перед кінематографом завдання відобразити важливі соціальні питання та сприяти обговоренню цих тем. Часто українське кіно звертається до історичних подій, щоб донести до глядачів важливі уроки минулого.

Сьогодні фільми, що розглядають соціальні теми, стають майданчиком для важливого діалогу в суспільстві, що так необхідно сьогодні для нашої держави. Глядачі обговорюють проблеми, які стають актуальними завдяки кінопроєктам, що висвітлюють їх з нового ракурсу [33, с. 37].

Так, Вікторія Тігіпко, президентка Одеського міжнародного кінофестивалю та голова наглядової ради Української кіноакадемії, висловила свою думку про найзначущі фільми в історії незалежної України,

що так чи інакше можуть формувати імідж нашої держави. Серед цих фільмів:

«Кисневий голод», режисера Андрія Дончака, 1991 року. Ця стрічка розповідає про одну з найбільш трагічних подій в історії України — Голодомор. Цей фільм важливий в соціокультурному та історичному контексті, оскільки до нині є ті, хто ухиляється від усвідомлення та оцінки цих подій, зокрема Росія, яка виступає як спадкоємець СРСР.

«Голод 33», режисера Олеся Янчука, 1991 року. Цей фільм став першим художнім твором, який розкривав злочини сталінсько-більшовицького режиму проти народу України у 1932-1933 роках. Не менш важливим у контекст самоідентифікації є фільм «Молитва за гетьмана Мазепу», режисера Юрія Ілленка, 2001 року. В основі сюжету – фантазмагоричні сні історії про кривавий бенкет трьох великих примар європейської культури – Петра I, Карла XII та Гетьмана Мазепи на полі полтавської битви 1709 року.

Важливим у соціокультурному контекст важливим є і фільм «Назви своє ім'я». 2006 року. Режисер Сергій Буковський. У стрічці українські євреї та їхні рятувальники часів Другої світової війни вперше на камеру розповіли про жахливу трагедію – Голокост.

«Varta 1, Львів, Україна», режисера Юрій Грицина, 2015 року. Документальний фільм про події Євромайдану. Коли у Львові активісти перебрали на себе функцію правоохоронців.

Важливим, особливо зараз, є фільм «Явних проявів немає», режисерки Аліни Горлової, 2017 року. У своїй стрічці вона звертається до однієї з тем, що суспільство ухиляється від відвертого обговорення – посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), який переслідує українських військових, захищаючи нашу країну від ворога. Фільм розповідає історію жінки, що подолавши ПТСР та панічні атаки, повертається з війни та намагається відновити звичайне життя. Це надзвичайно актуальний сьогодні фільм, який

близький кожному, хто залишається на території України або ж поїхав з прифронтової території.

Стрічка «Кіборги», режисера Ахтем Сеїтаблаєв, 2017 року. Цей фільм розповідає про оборонців Донецького аеропорту. Це кіно стало однією з найуспішніших за касовими зборами серед українських фільмів. Ця кінокартина визнана однією з переможниць 8-го конкурсу Держкіно та отримала фінансову підтримку у розмірі 50% вартості виробництва, що становить практично 24 мільйони гривень. Загальна вартість фільму «Кіборги» оцінюється майже у 48 мільйонів гривень. У стрічці показують виснажливі бої за донецький аеропорт, що став символом стійкості українських воїнів та незламності духу. Сюжет заснований на реальних подіях, кожен персонаж має свого реального прототипа. Особливою цінністю даного фільму є те, що у фільмі взяли участь як професійні актори, так і справжні учасники подій на Донбасі, що сприяло більш вдалому розкриттю образів та стійкому емоційному зв'язку між сюжетом, акторами та глядачем. Важливо зауважити, що творці стрічки не мали на меті створювати пропагандистський фільм з готовими відповідями; навпаки, їхня мета полягала в піднятті актуальних питань.

«Додому», режисера Нарімана Алієва від 2019 року. Фільм був представлений в секції «Особливий погляд» на Каннському кінофестивалі, на 10-му Одеському міжнародному кінофестивалі і принісши фільму головну нагороду – Гран-прі. Сюжет стрічки розкриває історію кримськотатарського чоловіка на ім'я Мустафа. Після окупації Криму його двоє синів переїхали до Києва. Розповідь розпочинається трагедією, коли загинув старший син Назім, якого батько намагається повернути на малу батьківщину, окупований Крим.

«Погані дороги», режисера Наталки Ворожбит, 2020 року. Фільм складається з чотирьох новел, дії яких відбуваються на дорогах Сходу України. Мова йде про 2015 рік, де показують чотири розбиті траси, чотири різновиди людських взаємин, де розглядаються теми любові, довіри, зради,

ненависті та порушення особистих меж на тлі аналогічних порушень національних кордонів України [32, с. 145].

Зазначені фільми охоплюють широкий спектр тем та віддзеркалюють важливі етапи і аспекти історії та культури України. Кожен із них вносить свій внесок у розкриття унікальних пластів національного кінематографічного доробку.

Сьогодні українські режисери намагаються показувати свої фільми на усіх можливих міжнародних фестивалях тощо. Стрічки здобувають перемоги, відзнаки, проте успіхів наразі недостатньо. Так, максимальне досягнення та прагнення зараз полягає в тому, щоб значну частину фестивальної програми приділяли українському кінематографу, і від російських фільмів відбирають лише одну-дві стрічки, які мають протестний та антипутінський характер.

Ці зусилля варті того, позаяк особливу увагу ми приділимо факту, що саме художній кінематограф виступає найпотужнішим творцем та поширювачем інформації, що впливає на сприйняття держави, а отже і іміджу. Тому так важливо зростання впливу ЗМІ та відповідно кінематографу. Все це відбувається у контексті «переоцінки цінностей». Особливо Важливі фільми, зокрема художні, в підлітковому періоді, де авторитет сім'ї та школи, коли це були основні соціалізаційні фактори, починає знижуватися [34, с. 141].

Науковці стверджують, що засоби масової інформації, мають значний інформаційний вплив. Цей вплив розширює межі інформаційного простору, надаючи різноманітні, суперечливі відомості про типи поведінки та спосіб життя в різних соціальних середовищах. Засоби масової інформації створюють неформальну систему освіти, відмінну від традиційної навчальної системи. Отже кіно є тим засобом, що активно впливають на формування політичної свідомості підлітків, залучаючи їх до інформаційного політичного простору та роблячи їх об'єктом інформаційної політики. Цей

факт підкреслює важливість потужного впливу кінематографу на формування політичної свідомості.

Ціла плеяда науковців описує вплив телебачення на масову свідомість. Мова іде про те, що телеекран створює новий вид реальності, який у багатьох відношеннях є протилежним до повсякденної картини світу. Телебачення, подавляючи реальність, допомагає відчувати себе глядачем, який пересувається у просторі, створює ілюзію вражень та переживань, недоступних у реальному житті, та може прибрати відчуття самотності.

Однак цей позитивний аспект супроводжується змінами у свідомості людини, яка перетворюється в беззмістовного споживача інформації, неспіввіднесеної з реальним досвідом. Змішуючи реальність і ілюзію, телебачення створює своєрідне захисне укриття для сучасної людини.

В процесі виховання глядача екраном відбувається заміна відчуття вигаданості та реальності історії, яку розповідає фільм. Якщо фільм вдалий, то глядач може забути, що фільм – це продукт режисера та сценариста, і починає сприймати його як реальну історію. В момент психологічного чи то емоційного переходу до сприйняття екранної реальності перед авторами та замовниками фільму відкривається широкий простір для маніпуляцій. Фактично глядач може зіткнутися з людьми, які, неусвідомлено готові приймати будь-які штучно сконструйовані сюжети правду. Ця так би мовити «наївність» глядача, викликана тим враженням чи відчуттям, що може викликати кіно, що продукує велику кількість кінокартин, які тепер сприймаються критичним розумом як дешеві політичні агітки — фільми, в яких за простим сюжетом ховається нав'язування банальних, а часто й небезпечних політичних чи то ідеологічних ідей [41, с. 79].

Важливо відзначити ще одну значущу різницю між ігровим кіно та документальним кінематографом. У своєму арсеналі впливу телебачення чи преси на політичну свідомість переважно використовують інструменти маніпуляцій фактами, спрямовані на формування логічних висновків у реципієнта. Хоча телебачення може також здійснювати маніпуляції на

емоційному рівні, його можливості в цьому плані обмежені. У порівнянні з цим ігрове кіно володіє значно більшим потенціалом.

Кіно на відміну від ЗМІ не потребує ховати емоційний вплив. Фільм навпаки надає можливість створювати чисто емоційні враження безпосередньо за допомогою персонажів та подій. Також, у кіно можуть відбуватися різноманітні маніпуляції культурними переконаннями та стереотипами, що є в масовій свідомості. Наприклад, якщо в фільмі негативний герой вчиняє дії, несумісні з культурними установками глядачів, то в їх свідомості цей персонаж автоматично має погане сприйняття та імідж. При цьому для глядача не має значення, що події, відображені на екрані, можуть не мати нічого спільного з реальністю. Таким чином, кіно має унікальні можливості впливу на сприйняття глядача, включаючи розподіл героїв, і, відповідно, їх реальних політичних аналогів, без обов'язкового піддавання раціональним критичним оцінкам. Принципово важливо враховувати, що емоційна складова є активним елементом пізнавального процесу на будь-якому рівні. Емоції підвищують чутливість до конкретних подразників, що пов'язані з ними, і непосредньо впливають на результати мисленнєвого процесу, при цьому людина може порушити логічні закони, перш ніж прийти до висновку, який суперечить її загальним оцінкам і перевагам.

Ще одним ефективним засобом впливу кінематографу на політичну свідомість є той психологічний факт, що приклад поведінки завжди сильніше впливає на людину, ніж нативний (що це за термін?) нарратив. Просто кажучи, кінематограф не «показує». У відміну від телебачення, кіно дозволяє спостерігати за дією не як спостерігачеві, але безпосередньо від першої особи, через кіногероя. У цьому персонажі концентруються політичні та характерні риси, а відчуття симпатії або антипатії до нього викликає ефект співпереживання. Глядач не лише стежить за діями героя, але і переживає їх, невідомо коли переносячи на себе екранну реальність його світогляду та норм поведінки. Цей «ефект героя» активує психологічний механізм емпатії,

при якому глядач співпереживає герою, вболіває за нього, непередбачено втягуючи себе в образ [42, с. 128].

Тому в багатьох країнах велику увагу приділяють створенню образів національних кіногероїв, ретельно слідкуючи за персонажами фільмів, які утілюють політичну систему цієї країни. Наприклад, в СРСР існував політично налаштований образ «будівника комунізму», який може втілюватися, наприклад, у трактористі чи військовому Червоної армії. Аналогічно в III Рейху образ «арійця» був яскраво виокремлений з чітко визначеними зовнішніми та психологічними характеристиками і активно використовувався у фільмах того періоду. В США також існував образ «успішної людини», як еталону, а також увага приділялась образам героїв, пов'язаних із політичною системою - солдатам, поліцейським, суддям тощо [43, с. 157].

Використання цих образів піддавали жорсткій цензурі, яка існує і сьогодні. Крім того кінематограф полягає в тому, що він формує виключно політичні макрообрази, адже кіно не може інформувати про щоденні політичні події. Це пов'язано з тим, що процес виробництва фільму забирає не менше року, і виникає значна часова відстань між подіями в фільмі та їх пов'язаність з політичною ситуацією. Так виникають макрообрази. Кінематограф завжди перебуває за межами актуальних політичних подій і, головним чином, відображає базові ідеологічні установки свого часу. Для прикладу, це уявлення про «добро і зло», отримуючи моральне право створювати історію своєї країни тощо [42, с. 176].

Кінематограф над повсякденністю робить його потужним інструментом для створення національної міфології, формування героїв та антигероїв. Фільми, які розкривають певні історичні події, за допомогою психологічних механізмів впливу можуть сприйматися глядачам не просто як кіно про історію, але і сприйматися як справжня історія. Це особливо сильно впливає на менше освічені верстви населення, які не мають глибокого розуміння

національної і світової історії. Для таких людей кінематограф може вважатися джерелом «чистої» історії. Люди, які не можуть порівняти подані в кіно історичні факти з власними знаннями, можуть сприймати кіно як правду.

Тож важливо відмітити, що в повсякденному житті пересічної людини як правило доступні всього два основних джерела інформації про історію. Це школа і кіно. Однак, на відміну від школи, кінематограф формує уявлення про національне минуле не лише у дітей, а в усіх людей, незалежно від віку. Тому у тих країнах, де пропаганда це системне явище, історичні фільми мають велике значення. На них виділяють кошти, їм дають зручні часи прокату тощо. Це показує приклад США, де на кожну важливу історичну подію обов'язково знімається кіно. Телебачення менше приділяє увагу висвітленню історії, особливо системному.

Роль кінематографу у формуванні загальних ідеологічних установок, визначає його ключову позицію в процесі формування політичної, соціокультурної свідомості. Інформація, отримана через кіно, узгоджується з поточними повідомленнями ЗМІ. Так виникає ефект когнітивного консонансу. Мова іде про те, що такий ефект полягає в тенденції людини обирати з ЗМІ або

інших джерел лише ту інформацію, яка відповідає ключовим культурно-ідеологічним переконанням людини. У цьому контексті кіно як засіб формування не тільки вторинної інформаційної бази, але і самих ідеологічних шаблонів. Така здатність кінематографу формувати ідеологічні установки впливає не лише на створення суспільних уявлень про минуле, але також про сучасність. Саме тому так важливо працювати над розвитком українського кінематографу, який би міг протистояти пропагандистським машині росії.

На екрані кіно виникають ідеальні образи сучасності. По суті вони є прикладами, які можливо не існують у реальному житті, але вони стають стандартами, до яких може чи повинне прагнути суспільство. Цей підхід

активно використовували у СРСР. Там більшість фільмів культивувала образ щасливого життя радянських людей. У цих фільмах було докладно продумано кожен аспект: вбрання, побут, професії, переконання тощо. Це мало цікавий ефект. Навіть тоді, коли реальність таких фільмів не відображала справжнє життя, у глядача виникало враження, наче радянські люди дійсно так і живуть, і ця реальність існує десь поруч [34, с. 176].

Сила впливу кінематографу на свідомість людини полягає в тому, що він впливає незалежно від рівня зацікавленості людей у політиці, культурі чи історії. Зрозуміло, що не усі споживачі дивляться політичні телепередачі чи читають політичну пресу. А от фільми переглядають майже всі. Тому це більш ефективний інструмент, щоби достукатися до свідомості чи підсвідомості. Найважливіше те, що кіно не завжди видає свою політичну заангажованість, і на перший погляд може здаватися не пов'язаним із політикою, історією чи то культурою. Проте вбудовані в фільм приховані повідомлення, соціальні стандарти та зразки поведінкових норм природньо впливають на глядача.

Українське кіно, вносячи важливі соціальні послання, стає інструментом для впливу на глядачів та формування суспільної свідомості. Завдяки здатності висвітлювати соціальні питання, кіно відкриває двері до розуміння та обговорення ключових аспектів сучасної української дійсності. Дослідження дозволяє визначити ключові аспекти висвітлення соціальних тем українським кіномистецтвом та його вплив на формування соціальних уявлень в глядачів. Акцентується на важливості кіно як засобу передачі соціальних повідомлень та його ролі у сучасному суспільстві.

2.3 Соціокультурні аспекти: роль кіно у вирішенні актуальних соціальних та культурних питань

Кінематограф, як засіб масової комунікації, є неодмінною складовою сучасного життя кожної особи у сучасному суспільстві. За своїм фактичним

впливом на емоції та погляди людей він рівняється з іншими видами засобів масової інформації, адже багато людей різних поколінь та соціальних груп переглядають популярні художні фільми. Часто ці стрічки обговорюються у широкому спектрі, включаючи політичні дискусії.

Кінематограф рідко розглядається як потужний інструмент формування політичної свідомості людей порівняно з телебаченням, пресою або інтернетом. Тож це може становити проблему, яка отримує недостатньо уваги.

Недооцінювання впливу кіно на масову свідомість може становити загрозу формуванню політичних ідей, установок і міфів у свідомості громадян. Практичні наслідки цього впливу можуть бути непередбачуваними. Проте уміле використання кінематографа як засобу, щоби мати соціокультурний вплив може. Вдале кіно може стати ефективним механізмом консолідації, формуванням основи для конструктивної або інформованої поведінки громадян. Це може визначити важливий фактор для розбудови громадянського суспільства [33, с. 181].

Найчастіше звертають увагу на ці теми представники двох наукових сфер – соціології та соціальної психології. Ці питання привертають увагу дослідників, що займаються питаннями впливу засобів масової комунікації. Деякі значущі роботи у цьому напрямку належать С. Кара-Мурзі «Маніпуляція свідомістю», Г. Шиллера «Маніпулятори свідомістю».

Питання формування масової свідомості також є об'єктом вивчення кінознавців. Дослідники розглядають питання політичної ангажованості кінематографа, його зв'язку з поточною політикою та ідеологією, а також політичні міфи та стереотипи, які нав'язуються через кіно. Серед представників цих досліджень можна відзначити Р. Арнхейма з працею «Мистецтво і візуальне сприйняття». З українських авторів слід відзначити С. Безклубенка, автора «Кіномистецтва та політики».

Отже кіно може сприяти розв'язанню соціальних та культурних проблем. Дослідження аналізує, як фільми взаємодіють із глядачами,

формуючи глибокі рефлексії та сприяючи активному обговоренню актуальних питань.

Сучасне кіно є важливим засобом формування соціальної та культурної свідомості громадян. Його вплив на суспільство може бути ключовим у вирішенні різноманітних соціальних та культурних питань. Це дослідження присвячено аналізу взаємодії кіно та актуальних соціокультурних аспектів.

Дослідження охоплює аналіз того, як кіно відтворює та висвітлює актуальні соціальні теми. Розглядаються фільми, які ставлять на порядок денний питання різноманітних соціальних викликів, таких як рівність, інклюзія, толерантність та інші. Дослідження розглядає взаємодію кіно та глядачів у контексті соціального та культурного впливу. Досліджуються реакції глядачів, їхній внесок у формування суспільної думки та активність у вирішенні соціальних проблем.

Кіно, як один із найпоширеніших видів масового мистецтва, та його вплив на глядачів і, відповідно, на саме суспільство, важко переоцінити.

Сучасне кіно активно відтворює реальні соціальні проблеми, дозволяючи глядачам отримати відгук у різноманітні аспекти життя. соціальних та культурних викликів [24, с. 162].

Кіно розширює горизонти глядачів, вводячи їх у різні культурні контексти. Фільми, що просувають різноманітність та інклюзію, стають інструментом для підвищення соціокультурної освіченості та сприяють формуванню толерантного суспільства. Кіно дозволяє глядачам зануритися в інші культури, відчуті та зрозуміти їхні цінності та традиції. Це сприяє вирішенню культурних місій та сприяє гармонійному співіснуванню.

Кіно може стати каталізатором глядацької активності, спонукаючи до обговорення та спільних зусиль у вирішенні проблем. Створення спільнот, які активно обговорюють соціокультурні питання, є важливою частиною вирішення актуальних проблем.

В останніх українських кінострічках присутні захопливі концепції, які не лише забавляють глядачів, але й прагнуть показати сучасну реальність, в якій ми опинилися.

Так, сучасні режисери почали створювати стрічки спираючись на твори сучасних класиків, як от Сергій Жадан. Так режисер Ярослав Лодигін створив фільм «Дике поле», що був знятий за мотивами роману Жадана «Ворошиловград». Проте це не екранізація, а творіння робота створена за мотивами. Сюжет розгортається навколо Германа, який, після зникнення брата, повертається в рідне містечко на Донбасі, щоб захистити сімейний бізнес – автозаправку – від рейдерства. Події розгортаються у 2010 році в Старобільську. Під час розробки сценарію оригінальний сюжет модернізувався, перетворившись на міцний пригодницький екшн із відтінками вестерну.

«Крути 1918». Спільний шлях до кінця. Це вдалий спроба відновлення національного епосу, особливо важлива в умовах російсько-української війни та у світлі культурного спадку пострадянської ери. Незважаючи на досить великий бюджет фільму все ж таки не дозволив створити повноцінний історичний кіноепос. Тим не менш це важливий фільм для українського суспільства, який розповідає про події, які варто зберігати в пам'яті.

Фільм «Заборонений». Переплини коханням та стій за своє до кінця. Це кінематографічна історія життя поета-дисидента Василя Стуса, знята на державні гроші. Це фільм, який не прагне шокувати нашу уяву про відому постать поета. Це дуже стримана стрічка, яка утримує міфічний облік навколо

Стуса. Ми спостерігаємо, як він знайомиться зі своєю майбутньою дружиною в метро, вони відвідують антирадянські поетичні читання, і раптом Василь опиняється в темниці. Найкращі моменти його творчого розквіту ми побачимо через згадки. Це дуже стримане кіно, що успішно виконує свою виховально-просвітницьку функцію.

«Захар Беркут» – це епічне героїчне кіно, яке стало найдорожчим фільмом часів незалежності, з бюджетом у 113 мільйонів гривень. Фільм виглядає вражаюче якісно і має «голівудський» стиль, навіть при патріотичному спрямуванні. Сценарій базується на повісті Івана Франка. Дія розгортається в 1214 році. Твір немов би демонструє античну історію протистояння групи вояків загарбникові через призму української історії. Однак, незважаючи на деякі критичні огляди, стрічка успішно виконує свою мету – надихає на героїзм глядача. У фільмі можна вбачати важливий соціальний контекст. «Захар Беркут» показує батальні сцени та підсилює ідею героїзму українців в часи діджитал-воєн та дезінформації. Українське кіно, зокрема даний фільм, не лише відзначається підняттям патріотичного духу, але й стає дзеркалом сучасності. Фільм прагне показати глядачам щось про самих себе: іноді це робиться прямолінійно, а іноді з неочікуваного ракурсу. Разом із зростанням кількості та якості українських фільмів можна очікувати розвиток не лише сценаріїв, але й режисерських задумів, роблячи українське кіно все більш впливовим у світовій кінематографії [23, с 143].

Важливо у контексті соціокультурного впливу кіно розглянути саме поетичне кіно, виникнення та розвиток якого відбувалися в період переходу до постструктуралізму, враховуючи особливості культурної ситуації в СРСР. Тут виникає момент, коли художні твори, звертаючись до категорій «етнічного» та «національного», виходять на категорію політичну. Передумовою для появи поетичного кіно стала «відлига», яка актуалізувала питання національної культури.

Цей напрям не втрачає актуальності й у сучасному кіно. Зокрема, Л. Брюховецька характеризує українське поетичне кіно як явище мистецьке, що виражає чітко визначений світогляд. Це кіно виступає проти асиміляції (у випадку України – русифікації) та інших процесів, що знищують культуру, народи тощо. У поетичних фільмах часто представлені моделі національної психології, де життя персонажів нерозривно пов'язане з природним універсумом, буттям, з чого випливають етичні й естетичні моделі як от:

любов до рідної землі, вірність традиціям, дотримання звичаїв та обрядів, створення предметів матеріальної культури, музичного та пісенного фольклору тощо. Такі поняття, як «вкоріненість», «рідний ґрунт», «коріння», стають широко використовуваними метафорами. У даному визначенні виявляється також важлива риса національної культури - її натуралізація, акцентування ролі географічного фактора та природних умов у її формуванні. У контексті політичного відтворення різних форм культури у кіно виявляється значущим як спроба збереження цих форм, принаймні як символу національного, як своєрідного опору [29, с. 168].

Тоді подібні фільми розглядалися як своєрідний опір культурній політиці СРСР, що призвело до знищення цього напрямку. Так про це йдеться у статті Л. Брюховецької «Війна культур». Українське поетичне кіно то як національне самоствердження, як засіб захисту національної культури під час загрози (як у СРСР, так і в глобалізаційному контексті сьогодення). Польські дослідники, зокрема Б. Бакула та Й. Левицька, підкреслювали значущість цього напрямку в підтримці антирадянської, дисидентської, а водночас ренесансної тенденції.

Складна культурна ситуація того часу сприяла появі такого жанру, який був надзвичайно актуальним для тогочасних митців, які мали обмежені можливості вільного висловлення. Наприклад у поетичному кіно «Тіні забутих предків» І. Дзюби виявлялися основні види загроз, такі як: боротьба проти лженаціональних профанацій, провінційної рутини та сентиментальне хуторянство. Фільм сприймався як опір культурній політиці СРСР, що спричинило практично знищення цього напрямку. Так чи інакше, проблема «національного» впоетичному кіно залишається актуальною.

Отже, у відтворенні народної культури значущим є не лише використання елементів фольклору. Основним напрямком в кінематографі стало осмислення української культури у широкому розумінні. Так важливо побачити, як у фільмах відображаються конкретні риси країни, культури, народу. У цьому контексті важливо звернути увагу на такі аспекти, як

відтворення символічної території, села як моделі української культури, а також образ «знакового обличчя».

Важливою частиною поетичного кіно є розуміння поняття «етнос» є його пов'язаність з конкретною територією. Саме тому так важливо показувати територію, природу у кіно. Ця ідея має велике значення в поетичному кіно, де людина взаємодіє з природою та її стихіями [39, с. 124].

Так у «Білому птаку» важливою частиною характеристики «чорних хлопців» є їх висловлювання про володіння краєм та визначення себе як «хазяїнів». Акцент на питанні власності на землю певних етнічних груп відображається в репліці Ореста, який визначає свою роль як «господаря в горах».

Тобто методика, коли людина вписується у довкілля у кіно є окремою проблемою території. Про це говорив і С. Параджанов, який відзначав особливий погляд цих людей на світ, їхнє відношення до природи та взаємодію з її стихіями. Мова йшла про гуцульський край.

Так у багатьох фільмах, таких як «Тіні забутих предків» режисера Сергія Параджанова 1965 року, «Камінний хрест» 1968 року режисера Леоніда Осики, «Білий птах з чорною ознакою» 1971 року режисера Юрія Іллєнко, «Захар Беркут» режисерів: Ахтема Сейтаблаєва, Джона Вінна 2019 року, важливим є використання образу символічної території, зокрема Карпат. Екстраполяція унікальних особливостей території, мови, міфології та звичаїв Гуцульщини в усій всесвітній образ української культури вже закріплена як традиція. Тут вирізняються елементи «архаїчності» та яскравий етнічний контекст, що робить Гуцульщину еталоном традиційної культури на теренах України.

Сам образ Карпат у радянській культурі виник досить пізно. Тим не менше швидко здобув популярність. Культура Карпат приваблювала і продовжує це робити зараз, інтелігенцію через збереження традицій, нерусифіковане та неполонізоване середовище та природу, як стверджує польський дослідник Б. Бакула [30, с. 123].

Отже, територіальний аспект українського поетичного кіно є досить різноманітним. У ситуації, коли конкретний культурний регіон стає символічним, його сприймають як представника історико-культурних особливостей всієї країни.

Так Л. Брюховецька у своїх доробках цитує слова Григора Тютюнника про те, що молода новелістика відійшла від «брехливого романтизму», вона перестала розповідати байки з селянського побуту. Вона почала аналізувати й розповідати про те, що їй найближче, а це – село. Адже ми – нація корінних хліборобів. Тому зовсім нічого дивного, що ми так багато пишемо про село. Звернення до образу села розглядається як апеляція до народної культури та традиційних цінностей народу [11, с. 127].

Село є об'єктом зображення більшості фільмів поетичного кіно, проте досить неоднозначним. Наприклад, «Камінний хрест» і «Криниця для спраглих» показують повільне вмирання села.

Так Ю. Ілленко щоб вразити глядача, змусити його глибше відчувати послання фільму, запросив у фільм справжніх селян. При створенні «Тіней забутих предків» гуцули консультували режисера. Цей момент «автентичності», дотику до своєрідного «реального» в ігровому кіно.

Так і акторське обличчя стає своєрідною візуалізацією «національний», а яка сприяє закріпленню у свідомості об'єкта.

Кіноіндустрія постійно розвивається і приносить щось нове. Зокрема, сьогодні у нас все частіше йдеться про авторське, некомерційне, соціальне кіно, яке несе в собі особливу мету [20, с. 156].

Основне завдання соціального кіно, на відміну від комерційного, полягає в тому, щоб змінити уявлення та ставлення людини до реальності, висвітлити проблему та вплинути на оточуючу дійсність. Соціальне кіно не лише передає інформацію глядачеві, але й залучає його до розв'язання конкретної проблеми. Воно закликає глядача розглядати соціальні проблеми як свої власні, відносити їх до себе через питання типу «Як це може вплинути на мене безпосередньо?».

Соціальне кіно може висвітлювати проблеми, але також може бути засобом для саморефлексії. Основні цілі його показу включають формування у глядачів байдужості та толерантності, розвиток особистості та гуманізацію суспільства в цілому [20, с. 184].

Впровадження соціального кіно призводить до трансформацій на двох рівнях Перший – відбувається формування ставлення та моделі поведінки особистості в конкретній соціальній ситуації. У суспільстві відбувається розголос проблеми, що впливає на формування соціальної політики. Для досягнення цих цілей необхідно залучити глядачів до перегляду, які, в свою чергу, повинні мати високий рівень підготовки та здатність до аналізу і рефлексії [23, с. 129].

Використання соціального кіно має кілька переваг, серед яких:

- Охоплення широкого кола глядачів.
- Привертання уваги до актуальних соціальних проблем, які ще не обговорюються або табууються.
- Вплив та зміни на рівні буденної свідомості, такі як зміна уявлень і ставлень людей.

Отже, ефективність використання соціального кіно є очевидною, оскільки цей метод працює відповідно до поставлених цілей, об'єднуючи рефлексію та обговорення, тим самим спонукаючи глядача до активної участі у вирішенні соціальних проблем. Таким чином, перегляд та створення соціальних фільмів стає значущим кроком на шляху до змін. Кіно є потужним інструментом, що сприяє формуванню соціальної та культурної свідомості.

Його вплив на глядачів сприяє вирішенню актуальних соціальних та культурних питань.

Висновки до розділу 2

Дослідження ролі та значення популяризації бренду «Українське кіно» у формуванні національної свідомості підкреслює важливість розвитку кінематографії як потужного інструменту впливу на колективну думку та ідентичність суспільства. На підставі проведеного дослідження можна зробити кілька ключових висновків.

Популяризація українського кіно не лише визначає його місце на міжнародній арені, але й впливає на усвідомлення та почуття національної гідності серед глядачів. Кінематографічний продукт стає не тільки розважальним, але й ключовим чинником формування культурного обличчя України.

Залучення глядачів, використання інноваційних технологій та активне взаємодія з міжнародним співтовариством стають критичними елементами у вирішенні завдань популяризації та формування позитивного іміджу.

Українське кіно має потенціал стати не лише розважальним продуктом, але й платформою для обговорення актуальних суспільних питань. Сценарії, що відображають національні та культурні особливості, допомагають сформувати національну ідентичність та відповідальність перед минулим та майбутнім [19, с. 178].

Отже, популяризація бренду «Українське кіно» виявляється не лише як маркетингова стратегія, але й як важливий чинник у формуванні національної свідомості. Кінематографічний бренд виступає каталізатором розвитку культурного простору, відображаючи та збагачуючи українську ідентичність у всьому її різноманітті.

Розглядається, як кіно використовується для представлення української культури, традицій та історії на міжнародному рівні. Освітлюється важливість кінопродукції як засобу побудови образу України.

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИКА ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ У ПЕРІОД ВІЙНИ

3.1 Роль українського кіно в формуванні національної ідентичності під час війни

Українське кіно, як засіб масової комунікації, відіграє ключову роль у формуванні та зміцненні національної ідентичності в періоди воєн.

Від початку масштабного вторгнення росії, у сфері кінематографу відбулися кардинальні зміни, в тому числі у планах і очікуваннях. З весни минулого року багато кінопроектів припинили роботу, зйомки були призупинені, фахівці кіносфери часто переорієнтували свою діяльність. Деякі з них почали займатися волонтерською діяльністю, відкривати центри замість кіностудій та виробництв, частина була призвана або самостійно взяла до рук зброю, приєднавшись до Збройних Сил України.

Ці обставини викликали необхідність аналізу та вивчення поточного стану української кіноіндустрії з метою прогнозування її майбутнього. У цьому ключі Українська кіноакадемія здійснила анонімне голосування серед представників кіноіндустрії, де кожен охочий міг взяти участь.

Відповідно до опитування з 400 опитаних осіб, після 22 лютого 2022 року, залишилася в Україні, не виїзжаючи за кордон. Ті, хто все ж обрав виїзд, зараз перебувають переважно в країнах Європи, таких як Німеччина, Польща та Велика Британія. Там вони намагаються відновити свою професійну діяльність, беручи активну участь в культурних і активістських ініціативах, або віддають свій час волонтерським зусиллям. Багато кінематографістів продовжують працювати у галузі кіно, поєднуючи її з волонтерством.

Наразі найбільш активним напрямком залишається документальне кіно, яке фіксує поточні події, вимагаючи менших фінансових витрат у порівнянні з творенням художніх ігрових проєктів.

Державний бюджет для кінематографії в 2022 році відчутно зменшився внаслідок секвестру та перерозподілу фінансових ресурсів на важливіші млн.

грн, у порівнянні зі спочатку запланованими 1,71 млрд грн на 2022 рік [38, с. 177].

Така динаміка показує, що кіномитцям розраховувати на державне фінансування. Тому наразі так важливо звертатися до міжнародних фондів, установ і інституцій, які надають підтримку українським кінопрофесіоналам.

Наприклад, спільна грантова програма Української кіноакадемії та Netflix є конкретним прикладом такої підтримки. Разом із тим, стало зрозуміло, що про існуючі грантові програми мало відомо фахівцям. Це говорить про те, що необхідно зміцнювати комунікації з метою інформування працівників кіноіндустрії про всі можливості та заохочення їх професійної діяльності.

На фоні сучасних подій фінансовий аспект кіновиробництва набуває крайньої важливості. У період війни культура часто стає недофінансованою сферою, оскільки військові та оборонні потреби стають беззаперечним пріоритетом. Слід враховувати, що культурна діяльність формує та віддзеркалює сучасне суспільство. Тому це своєрідний вклад, який культурні діячі та працівники сфери мистецтва можуть робити для того, щоби висвітлювати правду, проблеми та передавати інформацію історичного контексту нащадкам.

Сьогодні кіно може показувати сучасні реалії та кризові моменти у суспільстві. Тому умови війни обов'язково вимагають від кіноіндустрії пошуку нових шляхів для забезпечення її життєздатності та творчого розвитку. Це можливо шляхом збільшення об'єднаних зусиль у пошуках фінансової підтримки чи співфінансування кінопродукції. Важливо знаходити та мотивувати партнерів, працювати у взаємодії та активно демонструвати міжнародній громадськості переваги підтримки українського кінематографу.

Незважаючи на усі негативні умови, продовжується активний процес знімання та випуску фільмів для демонстрації на великих екранах.

Наприклад, завершилися зйомки таких стрічок як: «Ти – космос» та «Уроки толерантності», «День українського добровольця». Частина цих фільмів були представлені на міжнародних кінофестивалях. У прокат вийшли також і фільми: «Область героїв», «Щедрик» (режисери й роки) За підтримки міжнародної спільноти відкриваються широкі перспективи для продовження підтримки українського кінематографу.

Кінематограф як впливовий інформаційний канал та потужний інструмент для зміни установ та наративів у свідомості глядачів, виникає запитання про можливість розгляду його із позиції іміджмейкерської функціональності. Такий погляд спрямований на визначення його потенціалу у формуванні позитивного іміджу країни, як в контексті внутрішньополітичної, так і зовнішньополітичної сфер [1, с. 12].

Сучасні стрічки, вже перестали бути лише творчими досягненнями певних авторських груп. Тепер кіно набуває значущості як ефективний засіб комунікації. Здатність кіно міфологізувати події та підмінити установки у свідомості людини, разом із застосуванням новітніх технологій виробництва фільмів, робить його вирішальним засобом психологічного впливу та творення нової реальності, відмінної від тієї, що пропонує усьому світу російська кіноіндустрія.

Цікавою в даному контексті є концепція плейсбрендингу, яку розглядаються як складову частину сучасної державної політики, що виступає важливим інструментом, по забезпеченню переходу практики управління репутаційним капіталом країни на новий якісний рівень. Використання кінематографії в такому контексті відкриває перспективи для розробки практичних моделей цілеспрямованої та системної діяльності в сенсі формування іміджу країни та її громадян на міжнародній арені. Ці підходи спрямовані на покращення сприйняття країни в глобальному співтоваристві.

Використання кінематографа для просування іміджу країни на міжнародній арені є можливим і надзвичайно важливим. Це пов'язано із тим,

що кінофільми можуть впливати на процес прийняття рішення, що зокрема може бути так необхідно нашій державі зараз.

Успішний досвід відомий у Австралії, де використовується кінематограф в плейсбрендингу. Через цю технологію бренд країни став більш впізнаваним світовим співтовариством. Відповідно зросло сприйняття країни серед громадськості інших країн. По-друге, ця технологія стала результатом економічних переваг для країни у вигляді сплачених податків від виробництва картини та доходів від туристів, які відвідали Австралію. Через поліпшення міжнародного іміджу країни відбулася символічна, але важлива легітимація режиму влади в Австралії в очах міжнародної спільноти. У сучасному світі, де пропаганда втрачає свою ефективність, інструменти плейсбрендингу, такі як кінофільми, стають більш органічною формою взаємодії з аудиторією, утворюючи довірливі та тривалі зв'язки між комунікатором і отримувачем повідомлення [6, с. 17].

Проте у цієї технології існує певна специфіка, яка полягає у тому, що не достатньо просто зняти фільм, події якого розгортаються на тлі країни. Потрібен супровід кінофільмів масовою інформаційною кампанією, яка розповсюджувала б ключові повідомлення фільму через авторитетні світові ЗМІ тощо. Оптимальний ефект досягається, коли паралельно з виходом кінострічок, що вдало демонструють місцевість, в самій цій місцевості (в країні, окремому місті або регіоні) проводяться значущі (ідеально – міжнародного рівня) події, які привертають увагу міжнародного співтовариства та перетворюються в туристичні потоки, інвестиції, а також приваблюють потенційних туристів. Це ситуація у якій міжнародна аудиторія опиняється у інформаційному полі, створеному навколо великих подій, що підсилюється вражаючим візуальним кінорядом, якщо такий є.

Уряд України, незважаючи навіть на внутрішні події, повинен максимально активно поширювати позитивні сигнали у міжнародному інформаційному середовищі з метою привертання уваги потенційних

інвесторів, туристів і кваліфікованих працівників. Сьогодні це навіть життєво необхідно.

Сьогодні ж наша кіноіндустрія бореться за життя. Національний центр Олександра Довженка одержав частину свого доходу в результаті виготовлення лабораторією копій фільмів. У цьому році вперше було отримано значні фінансові кошти завдяки архіву. Раніше подібного не відбувалося. Міжнародні кіноархіви виявили інтерес до деяких наших ретроспектив. Разом із тим, сьогодні ніхто із українських кінознавців поки що не виявив зацікавленості у цьому сховищі (архіві). Це може свідчити про рівень культури в країні. Ми самостійно створюємо англійські субтитри, що розширює географію показу українських картин. Наприклад, фільми Кіри Муратової, які ми субтитрували, недавно отримали великий успіх на міжнародному кінофестивалі в Роттердамі. Раніше на Заході були відомі лише деякі твори цього режисера. Проте, в більшості випадків, іноземці виявляють інтерес до наших послуг, а не готового продукту [9, с. 188].

Разом із тим, вперше в історії України державна інституція взяла на себе відповідальність за організацію українського стенду на міжнародному кінофестивалі. Навіть при наявному статусі Центру, спрямованого на популяризацію культурних заходів, включаючи міжнародні, попередня команда не виявляла інтересу до листів, написаних іноземними мовами, відкидаючи їх в макулатуру, та не реагувала на пропозиції співпраці. Нині ж учасники Берлінале готують стенд на міжнародному кіноринку, спільно з Державним агентством України з питань кіно і організаторами МКФ «Молодість». Так планується проведення трьох показів: трейлерів нових українських фільмів, вітчизняних короткометражок та відреставрованої української класики. Серед відреставрованих фільмів в офіційній конкурсній програмі «Cannes Classic» на майбутньому Кінофестивалі у Каннах. Спільно з амбасадю України в Німеччині також планується організація прийому для дипломатичного корпусу та міжнародного кіногромадянства. Це захід буде відзначати Україну як державу, а не конкретну організацію. Усі заходи на

Берлінале реалізуються з підтримкою та ідеологічним керівництвом Держкіно.

Сьогодні Довженко центр більш активно представлений за кордоном. У 2023 році вони брали участь в кінофестивалях у Каннах, Берліні та Порденоні.

У своїй діяльності вони розглядаємо основоположну ідеологію, що визначає кінематограф 20-х років ХХ (чому саме 1920-роки, хто розглядає, по які стрічки йде мова?) століття як український, зазначаючи його національний, етнічний характер, а також естетичну та ментальну приналежність. Команда (що за команда?) акцентує увагу на усіх мешканцях України, розглядаючи це як основоположне твердження. Це пов'язано із тим, що українська культура іноді відмовляється визнавати свої власні досягнення, мотивуючи це зовнішнім видом героїв або асоціацією фільму із певною епохою. Вони намагаються дати посил та відзначити численні приклади культурної спадщини України, які, хоча менше визнані етнічно, але можуть бути упізнані як органічна частина європейського культурного контексту.

Поетика українського міста та культури 20-30-х років ХХ століття є прикладом українського авангарду та модернізму, які викликають великий інтерес на Заході. Це може стати основою для формування альтернативного іміджу України, що відрізняється від існуючого [13, с. 144].

В даному контексті (у контексті кіно 1920-х років?) цікаво розглянути фільм «Обережно: діти!» – документальна стрічка, що розповідає про дітей, які постраждали внаслідок повномасштабного вторгнення. Фільм пропонує глядачеві серію картин, які утворюють мозаїку реальних історій сучасного дитинства в Україні. Долі цих дітей часто невеселі, іноді навіть трагічні. Тим не менше автори старалися висвітлити надію, що проживає в серці кожного з них.

Такі історичні та автобіографічні фільми відіграють значущу роль у формуванні національної свідомості та самоідентифікації глядачів. Ці

кінопроекти сприяють розумінню та відтворенню ключових етапів історії нації, поглиблюють національну свідомість та підсилюють почуття гордості за власну культурну спадщину.

Біографічна драма «Інший Франко», що студії Ganza Film, режисера Ігоря Висневського. У фільмі розкривається життєвий шлях сина визначної постаті «Каменяра» – Петра Івана Франка. Петро Франко відзначився як один із засновників організації «Пласт», льотчик та піонер авіації в Галицькій армії, визнаний науковець і володар 36 патентів на винаходи, а також депутат Верховної Ради УРСР. Молодший Франко став об'єктом репресій соціалістичного режиму, вивезений до Сибіру, де загинув в таємничих обставинах під час перевезення.

3.2 Візуальне зображення воєнних подій українським кінематографом

Українська історія пов'язана з багатьма воєнними подіями, і кінематограф може впливати на сприйняття цих історичних моментів. Дослідження ставить за мету розкрити, як українські фільми відображають війни та конфлікти.

Україна, як і багато інших країн, стикалася з численними воєнними конфліктами, і кінематограф є засобом, який може впливати на сприйняття цих подій.

Кіно виступає як універсальний та доступний засіб комунікації, і його вплив охоплює в тому числі і підсвідомість. Це мистецтво, що транслює візуальні образи, які важко або навіть неможливо передати за допомогою тексту чи інших форм художньої творчості. Кожна країна повинна активно розробляти та виробляти цю аудіовізуальну творчість. Це необхідно для того, щоб бути почутим, баченим, зрозумілим та сприйнятим належним чином у міжнародному співтоваристві. Участь у створенні таких кіноробіт дозволяє кожній країні виявити своє унікальне культурне та творче начало, збагачуючи світову кінематографію.

Кінематограф є продуктом соціально-історичних умов, в яких працює творець (режисер, сценарист, продюсер тощо). Зважаючи на те, що політика є невід'ємною частиною суспільного життя, можна констатувати, що практично кожен фільм, в якому фіксується державна, світова політика, певні ідеологічні установки, що є своєрідним політичним документом. Тож фільм слугує

інструментом для поширення політичних ідей серед глядачів, відображаючи певні переконання або політичні погляди зацікавлених сторін.

Тож необхідним є зрозуміти, в контексті формотворення іміджу нашої держави, чи можна вважати українські фільми, створені з 2014 року, ефективними зразками нашої м'якої сили. Серед таких кіно творів можна загадати: «Кіборги», «Позивний Бандерас», «Мати Апостолів», «Черкаси», «Наші котики» (режисери та роки) тощо.

Кінематографічний процес має бути неперервний у своїй діяльності. Відродження української кіноіндустрії взяло свій початок приблизно з 2008 року. Особливої актуальності він набув у період війни. Це пов'язано із бажанням зафіксувати важливі події та свої емоційні переживання. Тож кіно, у подальшому, може розглядатися та бути використаним як інструменту психотерапії, сприяючи опрацюванню травм та комплексів.

Визнання українських фільмів на світовому рівні відбувається. Це ми можемо бачити на міжнародних фестивалях. Наприклад, фільми «Мати Апостолів» отримав 52 нагороди та 6 номінацій, «Плем'я» має 29 нагород і 25 номінацій, «Атлантида» отримала 21 нагороду і 19 номінацій, «Погані дороги» 10 нагород і 22 номінації та «Стоп-Земля» 10 нагород і 4 номінації. Це відображає достатньо високий рівень визнання [14, с. 156].

Перегляд фільмів найкращий спосіб познайомитися з культурою країни. Незважаючи на значні витрати на кінематографію, відсутність цього елемента може визначити відсутність представлення країни в світовому контексті.

Артхаус – кіно з вищою художністю, що отримує визнання на високопрестижних подіях, таких як фестивалі класу «А», де отримують престижні нагороди наші українські режисери.

Ситуація з масовим українським кіно складається важче, оскільки для нього необхідні значні фінансові ресурси і досвід. В багатьох європейських країнах високі позначки в касових зборах здебільшого мають їх національні фільми на противагу Україні. Низка причин включає не лише якість розважального кіно, але й потребу у значних інвестиціях у просування цих творів. Крім того, кіноіндустрію суттєво послабили наслідки епідемії коронавіру та російського вторгнення.

Кожна держава сама обирає та презентує певну функціональну значущість того, що відбувається в межах її культурної політики на міжнародній арені. Ці заходи надають унікальну можливість кінематографістам продемонструвати широкому колу аудиторії, а також представникам галузі, які високо цінують рівень філософських послань, морально-етичних, естетичних та світоглядних установок [19, с. 187].

На початковому етапі вторгнення, українські кінематографісти створили численні документальні стрічки, показуючи реальні події. Історик Тімоті Снайдер наголошує на важливості цієї війни для світової історії, а українські творці використовують кіно, щоб донести правдивий образ цих подій та зберегти пам'ять. Здебільшого це можна зробити через документальне кіно.

В умовах війни складно створювати ситкоми чи мильні опери, тому українські кінематографісти активно працюють над документальними проєктами. Документальне кіно може бути нашою зброєю, що підкреслює важливість та необхідність створення документалістики як інструменту інформаційної війни.

Цікаво, що український бум у сфері документального кіно синхронізувався з глобальною тенденцією в цьому напрямку. Згідно з даними The Numbers, у 2021 році 48 найпопулярніших документальних фільмів

здобули більше 16 мільйонів доларів в прокаті. Цікаво порівняти ці дані з 4 мільйонами у 2020 та 88 мільйонами у 2019 році. Це хороші показники, що говорять про інтерес публіки [17, с. 129].

Особливо ці стрічки виявляються успішними та затребуваними на стрімінгових платформах, де алгоритми, зокрема таких як Netflix, сприяють їх популярності. Навіть у тих випадках, коли глядач не дуже активно шукає документальний контент. Алгоритми цих платформ може залучити глядача до цього жанру підкинувши йому пропозицію.

Тож варто показувати стрічки різного жанру, щоб мати можливість охопити велику аудиторію та залучити до перегляду фільмів, що допомагають нам зберігати історію та транслювати світу правду про наші реалії сьогодні.

Фільм «День українського добровольця», створеного режисером Володимиром Тихим. Цей твір відображає архетипи українців під час воєнних подій та розповідає історії окремих героїв. Проєкт «День Незалежності», того ж режисера, також реалізований за подібним принципом, і пропонує світові переглянути те, яким чином українці вибороли та захистили свою суверенність.

Ще однією аспектною сферою вивчення є тема біженців. На цю тему є стрічка «Далі», що розповідає історії вимушених переселенців. Фільм включає архівні сцени повномасштабного вторгнення та відзняті героями кадри в країнах Європи, де вони зараз проживають.

Члени Організації українських продюсерів вивчають різноманітні аспекти, пов'язані зі сценаріями війни. Вони працюють над проєктами, спрямованими на просування. Цікавим у даному контексті є проєкт «Привид Різдва», короткометражний фільм киянина Михайла Пен'євського, що розповідає про Різдво в Україні під час війни. Фільм отримав визнання на конкурсі III-фільмів та посів третє місце в AI Holiday Film Competition 2023. Стрічка була реалізована завдяки використанню технології штучного інтелекту. Сюжет розповідає про Різдво, коли до матері загинлого героя

приходить його привид і просить пройти в укриття. Для створення фільму було використано різномані інструменти, які базуються на нейронних мережах, таких як Midjourney для генерації 2D-зображень, Runway Gen 2 для анімації зображень, ElevenLabs для озвучення, D-ID для анімації облич, а також DALL E 3 та PixVerse. У фільмі було використано також і реальні фотографії, зроблені на телефон автора. Вони піддалися відбору, обробці та були анімовані за допомогою програм на основі штучного інтелекту. Такий комбінований підхід допоміг більш точно реалізувати задум [21, с. 175].

Іншим цікавим жанром, що у найближчому майбутньому зявиться на екранах це фільм жахів «Конотопська відьма». Цей проєкт інспіровано реальною історією мешканки Конотопу та українським образом відьми, що присутнім у легендах і переказах. Це перший проєкт у майбутній лінійці фільмів жахів від Film.Ua Group. За сюжетом відьма з Конотопу, яка закохалася в звичайного хлопця і давно відмовилася від своїх відьомських сил повернулася до своїх відьомських практик після вторгнення росії. Після того, як російські солдати захопили її місто і жорстоко вбили її коханого, вона вирішує помститися. Відновивши свої сили, вона наводить жахливі та криваві кари на убивць свого нареченого.

Важливі у контексті формування іміджу та національної свідомості є і біографічні фільми, як от «Ваш Василь», про поета-шестидесятника Василя Стуса, створений режисером Світланою Рудюк та Олександром Авшаровим. Цей фільм-спогад розкриває аспекти життя Василя Стуса, який мріяв присвятити себе літературі. Однак покоління, до якого він належав, змушене було стати дисидентами. Його звинуватили у «антирадянській пропаганді» та піддали арештам або ж переслідуванням тощо. Такі фільми відіграють важливу роль у збереженні пам'яті нації та відтворенні історичних подій. Ці твори мистецтва не лише дозволяють вшанувати великих особистостей, як Василь Стус, але і створюють відображення подій, що відбувалися у минулому. Вони привертають увагу глядачів до ключових особистостей, які виступали проти системи. Такі фільми розкривають контекст політичного

тиску та репресій. Ці сюжети також відображають важливі аспекти культурного та інтелектуального опору, що дозволяє глядачам глибше розуміти значущість боротьби за свободу в історії нації. Фільми такого типу можуть відігравати роль інструменту пам'яті, допомагаючи сучасному поколінню зберегти знання та розуміння подій минулого. Їх вплив полягає в тому, що вони створюють емоційне зв'язок із героями та подіями, сприяючи утриманню історичної свідомості та самоідентифікації нації [20, с. 157].

Ще одним кейсом є гостросюжетна драма «Лишайся онлайн», яка в режимі скрінлайфу розповідає про російсько-українську війну в умовах цифрового світу, зосереджуючись на людських переживаннях та емоціях. Продюсер та співсценарист фільму, Антон Скрипець, вибрав формат скрінлайфу для реалізації проєкту. Це дозволило розповідати історію, не втрачаючи динамічності екшну та додаючи ефекту присутності.

Сюжети, які обирають тему реальних подій, таких як російсько-українська війна, можуть допомагати в усвідомленні глядачами складнощів та емоцій, пов'язаних із війною в Україні. Такі фільми стають своєрідним інструментом зовнішньої політики, розкриваючи світу аспекти та значущість подій в Україні.

Важливо згадати і про драму «Сірі Бджоли», режисера Дмитра Мойсеєва, яка знята за мотивами однойменного роману Андрія Куркова. Фільм розповідає про тих громадян України, що проживають в умовах війни на сході України у «сірій зоні». У своїй боротьбі жителі роблять спробу створити мирне життя в небезпечній місцині, але цей лад руйнується тоді, коли в селі з'являється російський снайпер. Фільм не лише піднімає актуальну тему війни, але й намагається показати глибину переживань та проблем долей в умовах цієї війни. Такі фільми стають важливим елементом дипломатії, адже вони сприяють підвищенню свідомості світової громадськості щодо реальності в Україні, а також можуть викликати підтримку та співчуття до українського народу.

Зйомки фільму велися у селищі Вовчорівка під Сєверодонецьком. Після повномасштабного вторгнення, проєкт тимчасово призупинили, але потім відновили зйомки, перейшовши на нові локації поблизу Києва. Такий вибір локацій для зйомок фільму відображає прагнення режисера та оператора до максимальної автентичності візуального зображення подій. Обираючи сільську місцевість під Сєверодонецьком, де справжні люди відчують наслідки конфлікту, створюється можливість зблизитися до реальності війни та передати реальну атмосферу [1, с. 186].

Пригодницько-історичний екшн «Довбуш» режисера Олеся Саніна, заснований як на документальних джерелах, так і на легендах про ватажка опришків. За сюжетом стрічки, в Карпатах на початку 18 століття, жорстоке владарювання польської шляхти змушує гуцулів відступити в гори і боротися проти польської шляхти. Ця легенда надихає наступні покоління тих, хто бореться за свободу своєї рідної землі. Даний фільм може відігравати важливу роль у формуванні позитивного іміджу України в світі, оскільки він розповідає історію героя, який виступає проти анексії та прагне справедливості та свободи для свого народу. Події фільму взаємодіють із сучасністю, підсилюючи національний патріотизм та акцентуючи увагу на історії боротьби за свободу. Легенда про Довбуша стає частиною колективної пам'яті народу, що сприяє утриманню історичних традицій і цінностей в суспільстві. Фільм підкреслює національні цінності, такі як справедливість, гідність, любов до своєї землі та готовність вступити в боротьбу за них. Це може сприяти позитивному сприйняттю українців у світовому співтоваристві. До того ж стрічка може привертати увагу молоді та нового покоління глядачів, які шукають актуальні та інтригуючі історії.

Важливо відзначити локації та візуальний аспект стрічки. Місця для зйомок охопили різноманітні локації, від київських павільйонів імені О. Довженка та історичної «Київської Фортеці» і до національного музею народної архітектури в с. Пирогово, с. Дерев'яне під Обуховим у Київській області, а також околиць села Микуличин на Івано-Франківщині та міста

Збараж на Тернопільщині. Фінальний етап зйомок відбувся на майданчику кіностудії FILM.UA. Кадри українських Карпат не тільки додають екранним історіям автентичності та реалізму, але й мають потужний позитивний вплив на імідж України у світі. Красиві краєвиди стають своєрідною візитівкою країни, засилуючи позитивне сприйняття та викликаючи зацікавленість глядачів. Такий підхід не лише забезпечує успіх національному кіно, але й сприяє позитивному образу України у світовому культурному просторі [22, с. 166].

Це можна підтвердити багатьма відгуками. Як от, наприклад, французький актор Жан Рено ділиться враженнями від чарівного лісу в українських Карпатах, які він відвідав під час зйомок фільму «Останній крок», де він виконав роль кілера. Він захоплювався природною красою, що виявилася не лише в Карпатах, але й на Подолі у Києві.

Отже роль та важливість візуального зображення воєнних подій українським кінематографом та його вплив на формування історичної свідомості та національного іміджу України через призму кіно мистецтва є неоціненною.

3.3 Перспективи розвитку кіноіндустрії в Україні

Українська кіноіндустрія відіграє важливу роль у формуванні культурного образу країни, але їй ще потрібно подолати численні виклики для досягнення повноцінного розвитку. Українська кіноіндустрія стоїть на порозі нового етапу розвитку, і визначення перспектив галузі є важливим завданням для визначення її майбутнього.

Вплив візуалізації, тобто фото та кіно продукту, на політику, яка стала більш медійною, значно посилюється та охопив всі аспекти політичної сфери. Використання візуальних засобів сприяє кращому сприйняттю і створює асоціативний ряд у свідомості, що впливає на швидкість реакції.

Ці процеси відносяться до формування іміджу держави, який часто асоціюється не тільки з професіоналізмом політиків, але й із їх успішною

комунікацією з громадянами. Тому особливо важливим стає процес формування іміджу держави. Головною метою комунікації є встановлення політичної влади, отримання міжнародного визнання та формування конкретної суспільної думки.

Тому в даному контексті важливо проаналізувати як і куди у даному напрямку рухається наша держава.

Так у 2016 році стрімінгова платформа Netflix розпочала свою діяльність в Україні. Проте лише в 2021 році користувачі отримали можливість користуватися інтерфейсом та слухати озвучення українською мовою. Наразі Netflix розпочав пошук фахівців, які володіють українською мовою для озвучки фільмів та роботи в офісі.

У вересні на платформі з'явилися три українських фільми: «Дике поле», «Бурштинові копи» та «Зустріч однокласників», доступні для перегляду на території України. Вони були додані до колекції, яка вже включала дві частини «Слуги народу», документального фільму «Зима у вогні» та стрічки «Носоріг».

Також Forbes повідомив про продаж значного пакету фільмів групою компаній Film.ua Group для відтворення на Netflix. У грудні планується випуск фільму «Снайпер. Білий ворон». Тривають переговори щодо придбання прав на стрічку «Фокстер і Макс».

У зв'язку з контрактними обмеженнями з американським стрімінгом, Film.ua відмовився від коментарів щодо цієї співпраці. Сьогодні існує підвищений інтерес Netflix до українського кінематографічного контенту, що обумовлено рядом факторів. Зокрема, внаслідок воєнних подій Україна привернула увагу як суб'єкт на світовій кінематографічній карті. Цей інтерес, зі слів співзасновника UPHub Юрія Артеменка, базується на повазі до українського війська та вдячності українському народу, перетворюючись в загальний інтерес до українського культурного продукту [31, с. 137].

Ще одним фактором, що зумовив зростання інтересу до українського контенту в Netflix, полягає в тому, що Україна перебуває в центрі уваги, а

сама компанія, має певні проблеми із підписниками. Так за перший квартал 2022 року стрімінгова платформа втратила 200 000 підписників. Тому для покращення ситуації та привернення уваги вона залучає контент, що може покращити її становище.

Додатковим мотивом зацікавленості міжнародного стрімінгу українським контентом є значна кількість переселенців з України. Згідно із даними ООН, від початку конфлікту кордон перетнули 7,5 млн жителів України.

Присутність українського кіно на платформі Netflix, не має такого суттєвого впливу на український кіноринок з точки зору інвестицій. Зауважується, що отримані кошти від Netflix за права на показ фільмів недостатні для підтримки індустрії та її утримання на стійкому рівні.

Цікавим є і той факт, що розглядається і питання щодо можливості зростання популярності Netflix на українському ринку, порівняно з іншими платформами. Це виводиться на розгляд. За даними директора Незалежної рейтингової агенції Big Data UA Сергія Бойка, аудиторія Netflix в Україні на початку 2022 року складає приблизно 200 000 підписників, у той час як в Польщі вже рік тому ця цифра досягала 1,7 млн.

Мегаплатформа українського OTT-ринку Megogo, за власною оцінкою, нараховує 600 000 підписників. Враховуючи різницю у ціні, де найнижча підписка на Netflix коштує близько 200 гривень, а на українських платформах Megogo та Sweet.tv — 99 гривень. Разом із тим, Netflix виявляє свою підтримку українському кіноринку через виділення суми у розмірі \$820 000 для розвитку нових проєктів [36, с. 133].

Позитивним є і те, що фахівці, які працюють з контентом для платформи Netflix, зможуть легше знаходити фінансову підтримку для нових проєктів. Співпраця з цією стрімінговою платформою приносить іміджеву підтримку, і вихід на Netflix сприятиме підвищенню зацікавленості в українському кінематографі серед інших міжнародних платформ. Це може

бути одним із перших кроків у визнанні українського кіно як продукту, який відповідає високим міжнародним стандартам якості.

Наразі в каталозі Amazon Prime Video представлено 33 українських фільми, до яких входять такі твори, як «Червоний», «Крути 1918», «Погані дороги», «Земля блакитна, ніби апельсин» та «Сказане весілля». Платформа Apple TV+ придбала права на показ фільмів «ЮКІ» та «Снайпер. Білий ворон». Зазначено, що HBO Europe наразі має у своєму арсеналі лише один український фільм – комедію Антоніо Лукіча під назвою «Мої думки тихі».

Разом із тим, сьогодні існує тенденція про те, що історії, які раніше розглядалися виключно як локальні, нині набувають цікавості на міжнародному ринку. Так румунські партнери виразили зацікавленість у фільмі «Зілля», етно-трилері за мотивами повісті Ольги Кобилянської, називаючи його близьким до їхнього світогляду та виражаючи бажання реалізувати цю історію. Або ж фільм Олега Сенцова «Носоріг» Зазначена сума на який включає 25 мільйонів гривень, отримані від Держкіно, а решта бюджету залучено з кінофондів Польщі, Німеччини та за підтримки європейського фонду «Євримаж». Цей фільм було придбано для прокату в країнах, таких як Велика Британія, Франція, Польща, Німеччина та інші.

У FILM.UA вже існує успішний приклад світової експансії: права на показ мультфільму «Мавка. Лісова пісня», що був придбаний у більше аніж двадцять країн Європи. Під час кіноринку на останньому Канському кінофестивалі в травні команда досягла угод щодо прокату у Данії, Швеції, Норвегії, Фінляндії, Ісландії, Греції та Монголії. У лютому стало відомо, що «Мавку» покажуть у США та Канаді, оскільки права на український мультфільм були придбані американською компанією Shout Factory.

У 2021 році український кінематограф відзначився значущими досягненнями серед яких:

- протягом періоду з 2020 по 2021 роки чотири українські кінопроекти отримали фінансову підтримку для виробництва від Фонду EURIMAGES на суму 715 тис. євро, що є рекордною сумою

українського кінофінансування;

- забезпечено організацію та презентацію української кіноіндустрії та кінопроектів на міжнародних кінофестивалях та онлайн виставках у різних країнах, зокрема в Німеччині, Торонто, Лондоні, Амстердамі та Брюсселі;
- проведено Дні українського кіно в таких містах, як Брюссель, Гельсінкі, Італія та Буенос-Айрес;
- організовано та проведено дев'ять міжнародних кінофестивалів в Україні;
- здійснено зйомки трьох іноземних кінопроектів на території України, з амбіціями на подальше зростання цього показника.

Стратегія «Кінокраїна 2.0» націлена на визначення спільного взірця щодо кількісних та якісних показників, які може досягти країна від розвитку кіноіндустрії протягом наступних 3-4 років. Основна мета полягає як у ефективному використанні державних коштів для розбудови кіносфери, але й у привертанні додаткових інвестицій, що оцінюються в десятки та сотні мільйонів доларів, в економіку країни через партнерство з міжнародною кіноіндустрією.

Одним із ключових є аспект, що полягає в розвитку кінематографічної інфраструктури, підготовці кваліфікованих фахівців для галузі кіноіндустрії та акцентуванні уваги на творенні не лише кінофільмів для кіноринку, а й інших аудіовізуальних творів для телевізійного ефіру, цифрових платформ і інших медіа-каналів. Тому ця стратегія покликана принести зміни у професійному ландшафті української кінематографії та працювати над новими можливостями для приваблення додаткових інвестицій і збільшення фінансування як українських кінопроектів, так і телевізійних серіалів [41, с. 141].

Важливо, у рамках даного дослідження проаналізувати і інші аспекти, що стосуються проблем та успіхів, що впливають на розвиток кіноіндустрії.

Так, за словами Олесь Анастасєва, основною аудиторією українських кінотеатрів є особи до 35 років. Великий інтерес виявляється до конкретних жанрів, таких як блокбастери, комедії та продовження вже відомих стрічок, наприклад, «Пірати Карибського моря». Зокрема, і українські фільми у цьому ключі отримали позитивний відгук. Серед них: «Сторожова застава», анімаційний фільм «Викрадена принцеса: Руслан і Людмила», «Поводир», «Кіборги», «Dzidzo. Контрабас». Українська аудиторія переважно вибирає сімейне кіно, мультиплікаційні фільми та комедії, а також твори, що розповідають про історію України. Проте, не всі фільми з історичною тематикою користуються популярністю.

Згідно з експертними висловлюваннями, соціально-драматичні фільми не користуються великим попитом українською аудиторією, яка виражається в невисоких обсягах відвідуваності: від 2 до 20 тисяч глядачів в порівнянні з 200 тисячами для популярного масового кіно.

Деякі продюсери, як от Андрій Єрмак, висловлює звинувачення в адресу дистриб'юторів, вважаючи їх ключовою перешкодою для прогресу вітчизняного кінематографа. На його думку ствердженнями, дистриб'ютори помилково вважають українську аудиторію непридатною для прийняття якісного кіно. В той час як дистриб'ютор UFD заперечує ці звинувачення, аргументуючи, що в Україні сформувався попит на комерційне кіно, спрямоване на масового глядача. Зазначається, що фестивальний успіх фільму не гарантує його комерційної успішності.

Так деякі українські стрічки, такі як «Dzidzio Контрабас» (13 тижнів), «Кіборги» (21 тиждень), «Викрадена принцеса» (16 тижнів), які утрималися в прокаті майже вдвічі довше, ніж окремі іноземні стрічки відомих кінопродюсерів із США, Великобританії та Франції, що виходили одночасно.

Здійснений аналіз цих тверджень свідчить, що період активного прокату українських фільмів обмежується 2-3 тижнями, за винятком продукції з великою кількістю спецефектів чи анімаційних стрічок.

Разом із тим існує інша проблема, що викликає проблеми із прокатом. Це невелика кількість кінотеатрів в Україні. Для порівняння, у Чехії, де на 10 млн населення припадає приблизно тисяча кінотеатрів, в Україні це число менше двохсот.

Проте, важливою все ж є необхідність просувати місцеве кіно. У приклад можна привести Південну Корею та Туреччину як успішні приклади. Там фільми у прокаті ідуть значно довший термін, а національний кінопродукт користується значним попитом. В Україні ж низька кількість кінотеатрів і недостатній інтерес глядачів до вітчизняних стрічок ускладнюють просування місцевого кінематографу.

Важливо підкреслити, що в більшості українських кінотеатрів 90%-95% репертуару становлять американські стрічки, які, будучи універсальними та зрозумілими для глядачів усього світу, приваблюють аудиторію та забезпечують високі касові збори. А отже для власників кінотеатрів ставити українські фільми на екрани означає ризик втрати прибутку [30, с. 140].

Отже, однією з причин не впливовості вітчизняних фільмів на ринку дистрибуції є відсутність бажання з боку дистриб'юторів вносити зміни в свої усталені підходи до бізнесу. Легше працювати за вже розробленими рекламним стратегіям з Голлівуду, аніж витратити зусилля на просування українських фільмів. Разом із тим, варто взяти до уваги і те, що українське кіно представляє собою новий продукт на ринку, а отже до нього ставляться з обережністю.

Сьогодні статистика фінансування з боку держави свідчить про існування фінансових труднощів. З 22 фільмів, що отримали фінансування від держави, лише 8 мали широкий прокат на більш ніж 100 екранах, тоді як загальна кількість екранів в Україні перевищує 400. У порівнянні із середнім голлівудським фільмом, який демонструється на 250-350 екранах, вітчизняні стрічки мають обмежене охоплення. Держкіно вживає заходів для

збільшення широкого прокату українських фільмів, зокрема, нагадуючи кінотеатрам про законодавчі вимоги відділення часу на показ таких картин. Проте наразі санкції за невиконання цих вимог не застосовуються.

Було б логічно, якщо представники кінопрокатної індустрії активніше самоорганізовувалися, створювали професійні асоціації і брали більш активну участь у визначенні фільмів, які отримають державне фінансування. Таким чином, фільми, фінансовані державою, могли б більше акцентувати увагу на комерційному успіху, а довіра кінопрокатників до таких стрічок зростала.

Тож стратегічна мета Державного агентства з питань кіно полягає в ініціюванні розвитку українського кіноринку. Ідеальною ситуацією є фінансування не лише творів, що відзначаються комерційним успіхом, що раніше було нехарактерним, але й використання отриманого прибутку для підтримки авторських, фестивальних, документальних і короткометражних стрічок. Так статистика показує, що велика частина фільмів, що зазнали фінансування від Держкіно, майже не мала широкого прокату у кінотеатрах. Спрямовуючи зусилля на розвиток масового кінематографа, Держкіно водночас має виражає зацікавленість і підтримувати авторське кіно, яке представлятиме Україну на міжнародній арені і сприятиме розвитку молодих режисерів та акторів.

Так у контексті нашого дослідження варто відзначити, що участь українських фільмів з національною тематикою на міжнародних кінофестивалях визначає невід'ємний компонент іміджу України у світі. Тільки після фестивальних показів фільми, орієнтовані на фестивалі, набувають широкого прокату. Адже художній рівень більшості українських стрічок є належним фільмам країн Центральної Європи. Втім, існує одна суттєва недолік – відсутність належно структурованих сюжетів. У кінематографічній індустрії України відчутний дефіцит фахівців, включаючи акторів та операторів, однак на різних напрямках [28, с.145].

Сьогодні все ж в Україні наразі відсутня чітка стратегія розвитку кінематографу, але такий документ є необхідним для успішного розвитку галузі. Поточно спостерігається хаотичне відчуження земельних ділянок і майна кіностудій, які використовуються для житлової забудови. Зараз є ситуації, коли активи кіноіндустрії фактично вимиваються з власності, що може стати перешкодою для її стабільного розвитку.

Крім того, українське кіно потребує ефективної промоції і популяризації, як на внутрішньому ринку, так і на міжнародному рівні. Експерти вважають, що прийнятий в березні 2017 року Закон України "Про державну підтримку кінематографії" буде сприяти вирішенню цієї проблеми, оскільки він передбачає державну підтримку не лише кіновиробництву, але й суміжним галузям, таким як кінодистрибуція, кінопромоція, кінотеатри, кіноархів і кіноосвіта. Адже кіно відіграє важливу роль у розвитку держави, а просування українського кіно визначає імідж країни. За словами голови Держкіно, Пилипа Ілленка, вироблення ефективних стратегій кінодистрибуції та промоції є одним із ключових завдань української кіноіндустрії на сучасному етапі. Відповідь на ці виклики відображає підтримку українського національного кіно, яке сприяє формуванню українського культурного простору та контексту, важливих для національної самоідентифікації і створення сучасної української нації [20, с. 213].

Однією з успішних та ефективних моделей просування українського кіно на внутрішньому та міжнародному ринку став проєкт «Дивись українське – твори своє майбутнє», ініційований компанією «ВАВІЛОН» та Асоціацією «Сприяння розвитку кінематографа в Україні – Дивись українське!». Цей проєкт розрахований на тривалий термін і включає щорічні конкурси сценаріїв короткометражних фільмів під назвою «Своє кіно».

Висновки до розділу 3

Отже, дослідження ролі та ефективності політики формування іміджу України в інформаційному просторі під час війни дозволило визначити

кілька ключових висновків та тенденцій, які впливають на сприйняття країни світовим співтовариством. Тож було виявлено, що імідж України в інформаційному просторі тісно пов'язаний з подіями війни та активно формується як реакція на них. Контролюючи інформаційний потік, Україна може впливати на створення позитивного чи негативного сприйняття в світовому мас-медіа. У даному розділі також висвітлено важливість використання різноманітних інструментів та стратегій для формування іміджу. Визначено, що успішне формування позитивного іміджу вимагає вирішення внутрішніх проблем, стабілізації ситуації та забезпечення прав людини.

Отже, зазначене дослідження підтверджує, що формування іміджу України в інформаційному просторі є складним та багатограним процесом, який вимагає цілеспрямованих зусиль та розробки комплексної стратегії.

ВИСНОВКИ

Дослідження кінематографічного іміджу України та українців в період воєн (яких саме) покликане розкрити важливі аспекти взаємодії мистецтва та суспільства, а також визначити роль кіно в формуванні колективної свідомості та ідентичності українського народу.

У сучасних умовах гібридного протистояння велика увага приділяється розгляду питання іміджу України як науковцями-теоретиками, так і практиками.

Дослідження кінематографічного іміджу України та українців в період війни є невичерпним джерелом для розуміння та аналізу впливу війни на сприйняття та ставлення до національної культури. Протягом тривалого часу українські фільми стали важливим інструментом для формування образу України як країни, що переживає випробування війни.

Важливо відзначити, що кіно може виступати як тільки дзеркало суспільства, але й бути активним «агентом», що формує уявлення та перспективи. Українські режисери та сценаристи, створюючи фільми про війну, акцентують національну гідність, силу духу та потужний дух опору, що стає невід'ємною частиною національної ідентичності.

Крім того, аналіз кінематографічного іміджу дозволяє виявити та зрозуміти найважливіші теми, які домінують у суспільстві під час війни. Це може бути прагнення до миру, героїчна самопожертва, складні психологічні аспекти війни та інші аспекти, які вражають національне та глобальне сприйняття.

Український кінематограф зумів стати важливим інструментом відображення історії, відзначивши важливі події, випробування та триумфи українського народу в часи війни. Його вплив може бути далеко виходить за межі екрану, сприяючи формуванню національного єднання та спільної ідентичності, які стають ключовими чинниками в розвитку сучасної України.

Перш за все, носіями іміджу країни є її громадяни, тому кожен із них повинен усвідомлювати відповідальність за репутацію своєї держави.

Важливо розуміти, що образ країни визначається не лише діяльністю уряду, але й побутовими діями громадян. У цьому контексті важливо підкреслити, що формування репутації країни спрямоване на саморозвиток її громадян, підвищення рівня патріотизму та самоідентифікації.

Цей аспект особливо важливий для журналістів, які оприлюднюють інформацію про країну та її громадян. У роботі з медіа важливо враховувати ментальність, світогляд і очікування аудиторії, а також передавати інформацію з позитивним відтінком. Такий підхід сприяє позитивному впливу на споживачів інформації і сприяє формуванню позитивного іміджу країни.

Відповідно до мети було виконано наступні **завдання дослідження**:

- Досліджено історіографію кінематографу в українському контексті
- Визначено сутність поняття «імідж країни» та його формування
- Описано кіно під час історичних випробувань: образ України у фільмах періоду війн та революцій
- Проаналізовано роль кінематографу у формуванні національного іміджу України
- Вивчено повідомлення та соціальні послання в українському кіно
- Досліджено соціокультурні аспекти: роль кіно у вирішенні актуальних соціальних та культурних питань
- Висвітлено роль українського кіно в формуванні національної ідентичності під час війни
- Висвітлено візуальне зображення воєнних подій українським кінематографом
- Визначено перспективи розвитку кіноіндустрії в Україні

Внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році, Україна була змушена ще активніше зосередитися на підвищенні обороноздатності країни. Починаючи з 2014 року, наша держава взяла на озброєння активну політику у галузі публічної дипломатії, розглядаючи її як

один із елементів стратегії м'якої сили. Здійснювалися успішні зусилля щодо підвищення інституційної спроможності країни, зокрема в області культурної дипломатії. Тож дане дослідження розкриває питання впливу м'якої сили на міжнародний імідж держави. Інструментарій м'якої сили розширюється та включає різноманітні заходи, зокрема у галузі культури та мистецтва, включаючи кіновиробництво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Дивись українське – твори своє майбутнє!» готується до прем'єри перших 10 фільмів [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://detector.media/withoutsection/article/131073/2017-10-19-divisukrainske-tvori-svoe-maibutne-gotuetsya-do-premeri-pershikh-10-filmiv/> (у електронних ресурсах пишуть (дата звернення: 18.09.2023 – коли ви до цього джерела звертались) Перша позиція у вас на літеру «Д» Список в алфавітному порядку формується автоматично
2. Акторська майстерність корифеїв : зб. статей / упоряд.: І. О. Волошин. К. : Мистецтво, 1973. 184 с.
3. Алфьоров А. М., Алфьорова З. І. Аудіовізуальна сфера та креативні індустрії: морфологічні трансформації в першій чверті ХХІ ст. Культура України.2022. Вип.77. С.7–18.
4. Алфьорова З. Екранна форма новітньої доби в контексті мультимедійності / З. Алфьорова // Культура України. — Харків: Вид-во ХДАК, 2014. — Вип. 47. — С. 156-162
5. Антонюк О.В. Сучасний стан стратегії просування бренду держави в Україні. Економіка та держава. м. Київ: 2011р. № 8. С. 64-67. З. Бадзьо Ю. Національна ідея і національне питання. м. Київ: 2000р. 52с.
6. Барнич М. М. Майстерність актора. Техніка «обману» : навч. посібник, видання 2-ге, виправлене та доповнене. К. : Ліра-К, 2016. 304 с.
7. Безручко О. В. Аудіовізуальне мистецтво та педагогіка екранних мистецтв України у працях та документах ХХ–ХХІ ст. Аудіовізуальне мистецтво і виробництво: досвід, проблеми та перспективи: колект. монографія. Київ, 2016. Т.1. С.23–64.
8. Безручко, О. Аналіз маловідомих лекцій 1932 року українського кінорежисера і драматурга Олександра Довженка. Вища школа. 2017. № 11. С. 92-100.
9. Біль Р. І. Виховання акторської харизми : методичний посібник.

- Вінниця : Нова книга, 2013. 232 с.
10. Брюховецька Л. І. Історія українського. П'ять років із ста. України. 2001. Вип. 2. С. 255–268.
 11. Брюховецька Л. І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ, Логос, 2011. 391 с.
 12. Брюховецька Л. І. Своєрідне кіно Леоніда Бикова. – Київ, В-во «Задруга», 2010. 340 с.
 13. Ворожейкін Є. П. Екран як засіб формування візуально інформаційного досвіду. Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць. 2017. № 125. С. 269-273.
 14. Гавриленко І. І. «М'яка сила» в зовнішній політиці України. Політологічний вісник: Зб. наук. праць. К.: ВАДЕКС, 2013. Вип. 69. С. 522-530
 15. Герчанівська П. Е. Культура в парадигмах ХХ–ХХІ ст.: монографія / П. Е. Герчанівська. К.: НАКККіМ, 2017. 378 с.
 16. Горпенко В. Г. Архітектура фільму: в 5 т. / В. Г. Горпенко. – Київ : КДІТМ, 2000.
 17. Грицан А. В. Виховання режисера: психофізичний та інтелектуальний тренінг : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. К. : Техніка, 2005. 128 с.
 18. Гуцал С. А. Публічна дипломатія та стратегічні комунікації: визначення концептуальних основ. Міжнародні відносини Серія «Політичні науки». Київ, 2015. № 9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article
 19. Ілленко Ю. Г. Парадигма кіно/ Ю. Г. Ілленко. – Київ: Абрис, 1999. 416 с.
 20. Імідж країни, його сутність і роль у міжнародних зв'язках із громадськістю. URL: <https://posibniki.com.ua/post-imidzh-krayini-iogo-sutnist-irol-u-mizhnarodnih-zvyazkah-iz>.
 21. Інформаційні виклики гібридної війни: контент, канали, механізми

- протидії : аналіт. доп. К.: НІСД. 2019р. 109 с
22. Іудова-Романова Катерина. Режисерські інновації у використанні засобів і технологій у сценічному мистецтві/ Вісник Київського національного університету культури і мистецтв Серія Сценічне мистецтво 2(1):52-72 June 2019 DOI: 10.31866/2616-759x.2.1.2019.170749
 23. Ландяк О. «Аудіовізуальне мистецтво» як концепт у сучасному мистецтвознавчому дискурсі. Наук. зап. Тернопіль. нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія :Мистецтвознавство.2017. No 1. С.213–223.
 24. Личковська, Н. Р. (2023). Теоретико-методологічні основи дослідження акторської творчості в аудіовізуальному мистецтві. Академічні візії, (15). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/240>
 25. Луцишин Г., Гончарук А. Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах. Humanitarian vision. 2017. Vol. 3, Num. 1. С. 25-30
 26. Міжнародний імідж України: що змінилось за останні 7 років? Український кризовий медіа-центр. 2020. URL: <https://cutt.ly/bb6ZnUa>
 27. Міністерство цифрової трансформації України. 30.09.2021 URL: <https://cutt.ly/E1oewHT>
 28. Погребняк Г. П. Авторська режисура в екранному та сценічному мистецтві //Київ: НАКККиМ. – 2017
 29. Погребняк Г. П. Авторський кінематограф крізь призму мистецької особистості //Київ: НАКККиМ. – 2012.
 30. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 (Президент України). Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
 31. Прядко О. М. Спеціальні види зйомок. Книга 1 /О. М. Прядко. – Київ : Освіта України, 2015. 380 с.
 32. Рибак Д. Канали комунікації бренду України. *Травневі студії: історія,*

- міжнародні відносини: Збірник матеріалів IV Міжнародної наукової конференції студентів «Травневі студії 2022: історія, міжнародні відносини» /за ред. Ю. Т. Темірова. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2022. С. 61-64
33. Різун В.В. Теокомунікації: підруч. Для студ. Галузі. «Журналістика та інформатизація» К.: Просвіта 2018р. 260 с.
 34. Роменець В. А. Психологія творчості: Навч. посібник. 3-тє вид. — К.: Либідь, 2004. 288 с.
 35. Слободян В.Р. Кіноактор і сучасність. – Київ, Мистецтво, 1987. 283 с.
 36. Супрун О. Держкіно: допоможе популяризувати українське кіно [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://www.unn.com.ua/uk/news/1714034-derzhkino-kinoteatr-zhovten-dopomozhepopulyarizuvati-ukrayinske-kino> 18
 37. Українська кіноспільнота просить керівництво країни збільшити фінансування на промоцію національного кіно [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: <http://detector.media/rinok/article/131880/2017-11-13-ukrainska-kinospilnota-prosit-kerivnitstvo-kraini-zbilshiti-finansuvannya-napromotsiyu-natsionalnogo-kino/>
 38. Українське поетичне кіно як зразок національного кінематографа http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1337
 39. Українці навчилися робити комедії, якісне фентезі та нарешті українське кіно стало збирати повні зали кінотеатрів. Усе про українські фільми, які вийшли на екрани в 2017 [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://espresso.tv/article/2017/12/07/ukrayinski_filmy_2017
 40. Форум «Україна 30. Імідж України»/ *Офіс Президента України, Кабінет міністрів України*. 2021. URL: <https://cutt.ly/91imkK9>
 41. Чміль Г. П. Екранна культура: плюральність проявів: монографія. Харків : Крук, 2003. 336 с.

42. Шелест Г., Бурейко Н. «Сприйняття України за кордоном. США» : аналітичний звіт/ *Український Інститут, Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. 2020. URL: <https://cutt.ly/01i3b5i>
43. Crosbie V. [Електронний ресурс] /V. Crosbie // Rebuilding Media. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : Режим доступу до ресурсу: https://digmediaman.files.wordpress.com/2011/09/what_is_new_media_by_vin_crosbie.pdf.